

S O M O G Y M E G Y E

**KÖZOKTATÁSI FELADAT-ELLÁTÁSI,
INTÉZMÉNYHÁLÓZAT-MŰKÖDTETÉSI
ÉS
FEJLESZTÉSI TERVE
2008-2014
(TERVEZET)**

Hivatal

Készítette: Somogy Megyei Önkormányzati
Humánszolgáltatási Főosztályának
munkatársai

Bátori Zsolt közoktatási referens
Jakodáné Jendrek Zsuzsanna
közoktatási referens
Nagyné Visnyei Mária referens
Pécsi Oszkár közoktatási referens
Gyöngyösiné Szabó Judit
főosztályvezető-helyettes

Jóváhagyta: Somogy Megyei Közgyűlés
...../2007.(XII.14.) sz. határozatával

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
I. fejezet	5
Somogy megye általános jellemzői	
II. fejezet.....	7
Óvodai nevelés	
III. fejezet	9
Az általános iskolai oktatás-nevelés	
IV. fejezet	12
A többi gyermekkel együtt nem foglalkoztatható, illetőleg nem oktatható sajátos nevelési igényű tanulók általános iskolai és kollégiumi ellátása	
V. fejezet.....	15
Pedagógiai szakszolgálat	
VI. fejezet	17
Az alapfokú művészetoktatás	
VII. fejezet.....	19
A tartósan gyógykezelés alatt álló tanköteles gyermekek általános iskolai oktatása	
VIII. fejezet.....	21
Középfokú oktatási intézményekbe történő beiskolázás, pályaválasztási tevékenység, regionális beiskolázás	
IX. fejezet	26
Középiskolai- és szakiskolai oktatás	
X. fejezet.....	46
Kollégiumi és diákotthoni ellátás	
XI. fejezet	50
Pedagógiai-szakmai szolgáltatás	
XII. fejezet.....	57
a Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány tevékenysége	
XIII. fejezet.....	63
A közoktatás fejlesztésének távlati lehetőségei, minőségirányítás, esélyegyenlőség	

Bevezetés

A közoktatásnak, mint a közszolgáltatások egyik alrendszerének fejlődési tendenciát alapvetően befolyásolják a hazai, valamint a nemzetközi szintű gazdasági, társadalmi folyamatok. Az oktatás jövőképét körvonalazó megyei közoktatás fejlesztési terv jelenlegi módosítása és kiegészítése figyelembe veszi a közelmúltban a közoktatás terén végbement változásokat.

Ezen változások fő irányait meghatározza Somogy megye földrajzi elhelyezkedése, gazdasági környezete, természeti adottságai, hagyományai. Ezen túl hazánk Európai Unió csatlakozása, az európai integrációs folyamatba való bekapcsolódása az utóbbi években a hagyományostól eltérő gondolkodásmód, szemléletmód kialakítását is megköveteli.

2002. és 2006. között jelentős folyamatok és változások figyelhetők meg mind az európai, mind a hazai oktatáspolitikában.

Megtörtént Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz, mely komoly hatást gyakorolt oktatási rendszerünkre.

Ezen időszakon belül jelentősen felértékelődött az oktatás jelentősége, átértelmeződtek céljai. Az egész életen át tartó tanulás, a nyitott helyzeteket kezelni tudó emberi cselekvőképesség került előtérbe.

Az NFTI is kijelölte az oktatásfejlesztés irányait, 2005 őszén pedig elfogadta a kormány az egész életen át tartó tanulás hazai stratégiáját. Elkészült hazánk oktatás-fejlesztési stratégiája is, melyet 2004-ben hoztak nyilvánosságra.

2005-ben bevezetésre került a kétszintű érettségi, amely jelentősen megváltoztatta a felsőoktatásba lépés struktúráját is. (Ez a folyamat még jelenleg is zajlik.) Kiemelt figyelmet kapott 2002-2006. között az információs és oktatási technológiák oktatási alkalmazása. 2003-ban elindult a szakiskolai fejlesztési program, melynek célja a szakképzés modernizációjának megkezdése. Ennek eredményeként létrejöttek az első Térségi Integrált Szakképző Központok, melyek tevékenységétől a szakmai képzés hatékonyságát, gazdasággal történő szorosabb együttműködését várták. (2007-ben újragondolásra kerültek a TISZK-ek szerveződésének keretei, melynek jogszabályi kereteit 2007 nyarán fogadta el az országgyűlés.)

Egyre nagyobb hangsúlyt kapott mindezek mellett az esélyegyenlőség biztosítása, a hátrányos megkülönböztetés csökkentése.

A fenti célok megfogalmazódtak az Európai Tanács lisszaboni ülésén 2000-ben, melyet 2002-ben a „Részletes oktatási munkaprogram”-ként fogadtak el.

Hazánkban a Nemzeti Fejlesztési Terv iránymutatásai alapján a közoktatás fejlesztési stratégia középtávú céljai között találhatjuk meg ezeket.

Ma már a közfeladatok ellátásának nemcsak települési és megyei szintje létezik, hanem egyre erősödnek és előtérbe kerülnek a kistérségi és regionális feladat-ellátási együttműködések. Ez a tendencia napjainkban egyre fokozódik az óvodai, általános iskolai feladatok és kiemelten a szakképzéshez kapcsolódó feladatok térségi megszervezésében. Ezen változások a közeljövőben alapjaiban alakítják át hazánk, ezen belül Somogy megye oktatási szerkezetét.

A demográfiai és munkaerő-piaci viszonyok alakulásának egyik legjelentősebb tendenciája és egyben negatívuma a közoktatást tekintve az egyre kevesebb gyermek belépése az oktatási rendszerbe, valamint a pedagógusok foglalkoztatásának, a frissen végzettek elhelyezkedésének kétségessé válása. Mindezen körülmények az

iskolafenntartókat racionalizációs intézkedésekre, leépítésekre kényszerítik. Ezzel együtt a közoktatással szemben támasztott követelmények (a kompetencia-alapú oktatás, az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés, az informatika oktatásban betöltött növekvő szerepe, az idegen nyelv ismeret felértékelődése) szükségessé teszik a pedagógusképzés reformját tartalmi, minőségi és mennyiségi mutatók szerint is, valamint a fejlesztések biztosításához nélkülözhetelenné válik a hazai és uniós pályázatokban rejlő anyagi lehetőségek megragadása is.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 1996. évi módosítása írta elő első ízben, hogy a megyei-fővárosi önkormányzat „a közoktatási feladatok megszervezéséhez szükséges önkormányzati döntés előkészítését szolgáló – feladat-ellátási intézményhálózat – működtetési tervet készít”.

A Somogy Megyei Közgyűlés 1997 májusában tárgyalta meg és fogadta el a Megyei Közoktatási Fejlesztési Tervet, amely tartalmazta a megye oktatásának tartalmi és szerkezeti elképzeléseit, az erőforrások hatékonyabb kihasználását, az esélyegyenlőtlenségek csökkentését. A testület a jóváhagyott dokumentumot ajánlás formájában eljuttatta valamennyi önkormányzatnak és közoktatási intézménynek.

A központi irányítás – a tervezés alulról építkező rendszerének kialakítása érdekében – 1999-ben újabb törvényi módosítással kötelezte a legalább 2 közoktatási intézményt fenntartó helyi önkormányzatokat, hogy a feladatellátásra vonatkozó elképzeléseiket „intézkedési tervben” rögzítsék, valamint a megyei önkormányzatokat, hogy tekintsék át Közoktatási Fejlesztési Terveiket és szükség szerint módosítsák az abban foglaltakat.

Az érintett helyi önkormányzatok 2000 júliusáig megalkották középtávra szóló intézkedési terveiket, majd a megyei önkormányzat – az új jogszabályi előírások szerint – elvégezte a Közoktatási Fejlesztési Terv korrekcióját.

A Somogy Megyei Önkormányzat – a közoktatási feladatok megszervezésében szükséges önkormányzati döntések előkészítését szolgáló – feladat-ellátási, intézményhálózat működtetési és fejlesztési tervének 2007. évi módosításával és kiegészítésével a fenti stratégiai célok megvalósításához kíván segítséget nyújtani a közoktatási intézményfenntartóknak, mindazon értékekre építve, amelyek e modernizációs folyamat során megyénk közoktatásában már megvalósultak.

I. fejezet

Somogy megye általános jellemzői

Somogy megye a Dél-Dunántúlon, a Balaton és a Dráva között helyezkedik el. Területe 6036 km². Lakónépessége 2007. január 1-én 328 ezer fő, ami 0,3%-al kevesebb az egy évvel korábrinál. Az országos folyamatoknak megfelelően Somogy népességét is a fogyás és öregedés jellemzi. A megye 245 településéből 14 a városok száma. Aprófalvas jellegű, melyet mutat az is, hogy a települések 44%-ában a lakosság szám nem éri el az 500 főt.

A megye természeti adottságai változatosak. Különösen jók a fa,- vad,- hal, és gyógynövény gazdálkodás feltételei. Jelentős nagyságrendű erdőkkel rendelkezik. A megye gazdaságában az országosan is kiemelt üdülőkörzet, a Balaton-part révén jelentős szerepe van a turizmusnak. E mellett további lehetőségeket biztosítanak a turizmus számára a gyógy- és termálfürdők, tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok.

A megye teljes földterületének mintegy 60%-a mezőgazdasági termőterület. A növénytermesztés legjelentősebb termései a gabonafélék, a burgonya és cukorrépa. Fontos a megye szőlő- és gyümölcsstermesztése. Az állattenyésztésben szarvasmarha és sertésenyésztés a meghatározó.

A megye gazdaságában a GDP-hez való hozzájárulásban a mezőgazdaságnak és a szolgáltatási szektornak van jelentősebb szerepe. Ebben elsődlegesen a turizmushoz kapcsolódóan a kereskedelemnek és vendéglátásnak.

A foglalkoztatást tekintve a megyében a szolgáltatási szektorban dolgoznak a legtöbben. A mezőgazdaságban főállásban dolgozók száma – az elmúlt évek folyamatos mérséklődése ellenére – szintén viszonylag magasabb, de az ipari és építőipari foglalkoztatottak száma összességében kevesebb az országos átlagnál.

A foglalkoztatás térségenként jelentősen differenciálódott. A munkavállalók többsége a kaposvári és siófoki kistérségben dolgozik. Az átlagosnál lényegesen rosszabb a barcsi, csurgói, nagyatádi és marcali térség munkaerő-piaci helyzete.

A megyében jellemző a foglalkoztatásra az idényszerűség, melynek oka, hogy a nyári hónapokban többen helyezkednek el főleg a turizmushoz kapcsolódó ágazatokban, és a közhasznú foglalkoztatottság emelkedése is ezen hónapokra tehető.

Somogyban az országos tendenciákhoz hasonlóan az alkalmazásban állók száma több év viszonylatában csökkent.

A munkaerő-piac relatív helyzetét tekintve megyénk valamennyi mutató tekintetében elmarad az országos átlagtól. 2006. évben a foglalkoztatási arány 6% ponttal alacsonyabb, a munkanélküliségi ráta viszont 2,8% ponttal nagyobb az országos átlagnál.

Az elmúlt években, a megyében is növekedtek a statisztikák által kimutatott keresetek. Az elmúlt évben, az alkalmazásban állók bruttó havi keresete 136.312,- Ft, ami 8%-al több az előző évinél, de az országos átlagtól 20%-al elmarad. Jelentősen magasabb bért kapnak a megyei átlagnál a szállítás, raktározás, posta, távközlés gazdasági ágban alkalmazottak, amit megközelít az oktatásban, pénzügyi szektorban, közigazgatásban

dolgozók bére (170 ezer Ft) is. Ezzel szemben kirívóan alacsony az építőipari munkavállalók keresete.

245 települési önkormányzat működik a megyében. A kis lélekszámú települések esetén tapasztalható tendencia, hogy a polgármesteri hivatalok száma folyamatosan csökken, a körjegyzőségi forma egyre népszerűbb. 2006. decemberi adat szerint 194 somogyi település vesz részt körjegyzőségben.

A megye intézményhálózatára az aprófalvas települési szerkezet miatt a széttagoeltság volt jellemző, de a jelenleg működő 10 kistérségi társulás – melynek száma 2008. január 1-től a kadarkúti kistérséggel 11-re bővül – mind fokozottabban törekszik közoktatással kapcsolatos feladatainak közös ellátására.

A közoktatási feladatellátás szempontjából nagyon fontos tényező, hogy a 11 kistérségből a 311/2007.(XI.17.) Korm. rendelet alapján három hátrányos, egy a leghátrányosabb és négy a leghátrányosabb helyzetű kistérségek között is a komplex programmal segített kistérségek közé tartozik. Ez kiemelt figyelmet követel meg a fenntartótól a hátránykompenzáció, az esélyegyenlőség és a tehetségsegítés megvalósítása terén.

E tények, adottságok, jelentős mértékben meghatározzák a művelődés feltételeinek alakulását, egyúttal követelményt is jelentenek a művelődés-, a humán-ágazattal szemben. A számos területen történt előrelépés ellenére az intézmények fenntartóinak további figyelmet kell fordítani arra, hogy a törvény által előírt ellátási kötelezettségeiknek minél eredményesebben, hatékonyabban tudjanak eleget tenni.

II. fejezet

Óvodai nevelés

1. Helyzetelemzés

1.1. Feladat-ellátási kötelezettség

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8.§ (1) bekezdése értelmében a települési önkormányzat feladata az óvodai nevelés biztosítása.

1.2. Az óvodai nevelés főbb jellemzői

Az óvodai férőhelyek száma az elmúlt öt év alatt 12.653-ról 12.015-re csökkent. Az óvodáskorú gyermekek száma is több mint ezer fővel lett kevesebb. Ez arányban áll a születési számok visszaesésével is. A férőhelyek kihasználtsági mutatója 94%-ról 87%-ra esett vissza. A csökkenő gyermekcsoportok számával kevesebb az óvónői létszám is. Az óvodai feladat-ellátási mutatókat tükrözi az 1. sz. melléklet.

Nem változott az önkormányzati és az egyházi, alapítványi óvodák aránya.

2006-tól elindult egy folyamat, melynek során az önkormányzatok társulásban vagy közoktatási megállapodásban, integrált egységként működtetik óvodáikat. A megyében a városi és községi óvodák számarányában nem történt változás.

Tárgyi feltételeket vizsgálva az épületek állaga, felszereltsége változatos képet mutat. Az óvodák csoportszobái, berendezései megfelelnek az életkori sajátosságoknak.

A nevelő-oktató munkát segítő eszközök, felszerelések korszerűsítése, a hiányosságok kiküszöbölése még hatékonyabbá tehetné a szakmai munkát.

Az intézmények nevelőmunkájukat az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján elkészített helyi nevelési program szerint végzik, melyet az elmúlt időszakban szükség szerint átdolgoztak, módosítottak. Megerősítést kaptak az óvodai nevelés hagyományosan meglévő értékei, a gyermekközpontúság, a nevelésközpontúság, az életkori sajátosságokon alapuló differenciált fejlesztés, a tevékenységen alapuló nevelés, a gyermekek testi-lelki szükségleteinek figyelembevételével, az érzelmi nevelés megerősítésével, a játék kiemelt szerepének fejlesztésben történő felértékelődésével.

Az óvodák kötelező alapfeladataik mellett felvállalják a zenei fejlesztést, a hagyományörzést, hagyományápolást – különösen a nemzetiségi területeken (horvát, német) – a manuális kézműves tevékenységet, környezetvédelmi programot.

A megyei önkormányzat által fenntartott intézmények közül a kaposvári Duráczky József Pedagógiai Fejlesztő Módszertani Központ ellátja a hallássérült, a halmozottan fogyatékos hallássérült, beszéd fogyatékos gyermekek óvodai nevelését.

2. Célmeghatározás

- Óvodai ellátás biztosítása minden kisgyermek számára lehetőség szerint lakóhelyén. A szülői igényeknek megfelelően törekedni kell arra, hogy a 3-6 éves korú gyermekek óvodai nevelése teljes körű legyen.
- A hátrányos helyzetű rétegek és a roma népesség minél szélesebb körben jusson hozzá az óvodai ellátáshoz. Kiemelt figyelmet kell szentelni a roma gyermekek teljes körű óvodáztatására már 3 éves kortól.
- A személyi és tárgyi feltételek biztosítása a feladatok ellátásához.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok

- Biztosítani kell, hogy ötéves kortól valamennyi gyermek részesüljön a közoktatási törvényben előírtak szerint óvodai nevelésben.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani a halmozottan hátrányos helyzetű és a roma gyermekek teljes körű óvodáztatására már 3 éves kortól. A feladat megvalósításához szükséges a védőnők, a családsegítő szolgálat, az óvodapedagógus, a települési önkormányzat jegyzőjének együttműködése.
- Differenciált képességfejlesztő, felzárkóztató fejlesztő programok hatékony alkalmazása, amely figyelembe veszi a gyermek állapotát, adottságait, társadalmi, szociális helyzetét. A helyi nevelési programok differenciáltan segítsék a gyermekek személyiségfejlesztését, szocializációját, esélyüket az iskolai tanuláshoz. A programok megvalósulásában a fejlesztő pedagógusok alkalmazását elő kell segíteni.
- A fenntartók biztosítsák az óvodák építmenyi, tárgyi feltételeit, különös tekintettel az óvodai szobák, az EU szabványos játszóudvarok kialakításával.
- Az integrált nevelés erősítésével, segítsék elő a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését, utazó-tanári szolgálat igénybevételével.
- Az óvodapedagógusok módszertani felkészítését biztosítsák a speciális feladatok ellátására akkreditált továbbképzéseken, másoddiploma megszerzésével.
- Az intézményi minőségirányítási program alapján történjen meg a nevelőmunka folyamatos belső ellenőrzése, fejlesztése.
- A helyi önkormányzatok 2008. szeptember 1-től kötelesek biztosítani a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai nevelését 3 éves kortól, 2010. augusztus 30-ig pedig minden óvodai neveléssel összefüggő szülői igény teljesítéséhez szükséges feltételeket meg kell teremteniük.

III. fejezet

Az általános iskolai oktatás-nevelés

1. Helyzetelemzés

1.1. Feladat-ellátási kötelezettség

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény 8.§ (1) bekezdés alapján a települési önkormányzat feladata az alapfokú nevelésről, oktatásról gondoskodni. A kötelezettség teljesítésének módjáról – önálló intézmény működtetése, társulási vagy közoktatási megállapodás megkötése – az önkormányzat dönthet.

1.2. Az általános iskolai oktatás-nevelés főbb jellemzői

Az általános iskolás korú gyermekek száma az elmúlt évekhez viszonyítva csökkent. A 2001/2002-es tanévben 31.763 fő, a 2006/2007-es tanévben 28.866 fő. Ez azt jelenti, hogy az elmúlt tanévben 3.877 fővel kevesebb tanuló ült az iskolapadokban. Az óvodáskorúak számát tekintve ez a tendencia várható az elkövetkezendő években is. Az egy osztályra jutó tanulók száma nem változott. Településenként nagyfokú eltérés mutatható ki az osztályok létszámában. (Az általános iskolai nevelés-oktatás főbb mutatóit a 2. sz. melléklet tartalmazza.)

Az elmúlt 6 évben 16 kisiskola szűnt meg. Ezek olyan 1-4 évfolyamos iskolaként működtek, ahol összevont osztályokban tanítottak. 2007-ben megyénkben 158 iskolában biztosított a feladatellátás.

Az önkormányzati fenntartók mellett 4 iskolát egyház működtetett, míg két iskolát alapítvány. A megszűnő iskolák egyike is alapítványi volt.

A fenntartókat és az intézményeket megkeresik alapítványok is, hogy ők felvállalják az oktatási feladatokat a településeken. Szakmai tevékenységük nehezen követhető. A jelenlegi oktatáspolitikai az alapfokú oktatás-nevelés ellátásának ezen formáját nem támogatja. A fenntartói átszervezések előtt szükséges független közoktatási szakértő véleményének beszerzése.

A kisiskolák gondjai szembetűnőek. Alacsony a tanulólétszám, magasak a fajlagos költségek, sokszor kedvezőtlen a szakos ellátottság.

A költségvetési törvény által biztosított normatívák csak a fenntartás egy részére elegendőek. A fenntartók intézmény finanszírozási gondjai erősödtek. Ennek következtében az elmúlt két évben felerősödött a közoktatási társulások, együttműködések kialakítása. A gazdaságos működtetés mellett javítani lehet a pedagógiai munka tartalmi feltételeit is. A hatékony költségkihasználás és fenntartás érdekében többcélú intézményeket alakítottak ki (óvoda, általános iskola, művészetoktatási intézmény). Az intézményi átszervezések következtében nőtt az utazó tanulók száma.

A tanulói létszám és a tanulócsoportok csökkenésével csökkent a pedagógus létszám is. 2001/2002-es tanévben 3.257 pedagógus dolgozott a megye általános iskoláiban, míg a 2006/2007-es tanévben 2.971 ez 286 fős létszám csökkenést jelent.

A kistelepülések iskoláiban a szakosan megtartott órák aránya továbbra is gondot jelent. Oka, hogy több tantárgyból az iskola összes órája sem éri el a tanár kötelező óraszámát. Így más szakos tanítja az adott tantárgyat. A szakos ellátottság javulását a társulásban fenntartott iskolák biztosítják. Még hatékonyabb lenne a humánerőforrás gazdálkodás, ha az alacsony óraszámú tantárgyakat tanító pedagógusokat közösen foglalkoztatnák az

iskolák. A szakember ellátottság, a szakosan tanított órák száma a városi iskolákban közel teljes körű.

Ugrásszerűen megnőtt a szakvizsgázott pedagógusok száma. Elsősorban közoktatás-vezetői képzésben szerzik meg ezt a végzettséget. Arányaiban kevés azon pedagógusok száma, akik mérés-értékelés, minőségfejlesztő vagy egyéb szakirányú szakvizsgát tettek.

Az integrált oktatáshoz, a fejlesztés hatékonyságához a másoddiplomás képzésben résztvevő pedagógusok száma növekszik. Ehhez nyújt segítséget a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Főiskolai Karának gyógypedagógusi és a tanulásban akadályozottak pedagógiájához kapcsolódó posztgraduális képzés indítása.

Az általános iskolák 2004-ben vizsgálták felül és egészítették ki pedagógiai programjaikat. Figyelembe vették a NAT rendelkezéseit, valamint a közoktatási törvény 2003. évi módosítását. Elkészültek az intézményi minőségirányítási programok.

A személyiség sokoldalú kibontakoztatása érdekében súlyponti kérdés az anyanyelvi, idegen nyelvi és informatikai oktatás. Megtalálhatóak a társadalom és természettudományi ismeret és a környezeti, valamint az egészséges életmódra nevelés is. A programok tartalmazzák a testkultúra fejlesztését, a mindennapos testedzés szükségességét. A pedagógiai programok tevékenységi rendszerét a helyi igényeknek (fenntartó, szülő), adottságoknak megfelelően alakították ki. Idegen nyelv tanulásban az angol és a német a leginkább tanult nyelv. Kiemelkedő az elmúlt évek alatt az informatikai fejlődés s ezzel együtt az informatikai oktatás. A tehetséggondozásra örömmel használják a tanárok a szakköri lehetőségeket. Több iskolában tagozatos, emelt szintű oktatáson nyújtanak bővebb ismereteket. A tanulmányi versenyek a tehetséges tanulók százait mozgatják meg évente. Az esélyegyenlőség biztosítására az iskolák széles körű programokat dolgoztak ki. A helyi tantervek tartalmazzák a felzárkóztató foglalkozásokat.

2007. március 31-ig átdolgozásra és kiegészítésre kerültek a minőségirányítási programok, figyelembevéve az önkormányzatok minőségirányítási programját. 2007. december 31-ig át kell tekinteni a pedagógiai programokat és a szükséges változásokat átvezetni. El kell készíteni az Esélyegyenlőségi Tervet.

Fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus segítségével biztosítják a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált oktatását, nevelését, de a 2001/2002-es tanévben már alig volt olyan iskola, ahol felvállalták az integrált oktatást (7 intézmény).

A 2007/2008-as tanévben a felmérés során 61 települési intézmény (intézményi társulás) jelezte, hogy biztosítják a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált oktatását. Az iskolák döntő többsége rendelkezik megfelelő szakemberrel. (Van olyan intézmény is, ahol az integrált oktatáshoz nem rendelkeznek megfelelő szakemberrel, csupán heti két órában biztosított a logopédiai ellátás.) Az iskolák igénybe veszik a szakszolgálatok utazó tanári hálózatát, elsősorban a logopédus segítségét igénylik.

Azon településeken, ahol a tanulók döntő többsége roma nemzetiségű bevezették a nemzeti etnikai kisebbségi programot. Az iskolák jelzései szerint több településen növekszik a roma tanulók aránya. Számukra az integrációs felkészítő programok mellett biztosítani kell az intézményi szociális gondoskodást, mivel döntő többségük halmozottan hátrányos helyzetű, elmaradott szocio-kulturális környezetből kerül ki.

Problémát jelent a túlkorosság, az általános iskola elhagyása a 8 osztály befejezése előtt. Az általános iskolát végeztek teljes létszámának felvétele biztosított a megye középiskoláiba.

Az ellátás területén öröndetes tény, hogy a napközit igénybe vevő felső-tagozatos tanulók száma a statisztikai adatszolgáltatás alapján növekedett 48,4%-ról 51,8%-ra.

Az általános iskolák építményi, tárgyi feltételei különbözőek. A korszerű, jól felszerelt intézménytől, az omladozó vakolatú hiányos felszereltségű épületig minden megtalálható. A fenntartók anyagi lehetőségeik szerint gondot fordítanak intézményeikre. Nagyobb méretű beruházásra, korszerűsítésre pályázati forrásokat tudtak felhasználni. A megújuló iskolák programban 99 intézmény pályázott sikeresen. Az évekre lebontott kimutatást a 3. sz. melléklet tartalmazza.

A kötelező eszköz és felszerelési jegyzékben foglaltak teljes körű beszerzésére a fenntartók többsége 2008-ig halasztást kért és kapott az OKÉV-től. Legszenbetűnőbb változásokat az elmúlt évek során az informatikai fejlesztés hozta. Valamennyi iskola rendelkezik számítógéppel, döntő többségük korszerű informatikai tanteremmel és internet hozzáféréssel.

2. Célmeghatározás

Hatékonyan szervezett eredményes neveléshez-oktatáshoz való hozzáférés biztosítása valamennyi tanuló számára. A versenyképes tudás és az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése, a továbbhaladás biztosítása középfokú oktatási-nevelési intézményekbe. Hatékonyan működtethető intézményfenntartói társulások létrehozása, melyek biztosítják a gyermekek számára a legszélesebb körű ellátást megfelelő szakképzettségű szakemberekkel, a tárgyi eszközök fejlesztésével.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok

- Az integrációval létrejövő intézmények pedagógiai programjainak összehangolása, a szükséges szervezetfejlesztések támogatása.
- Az iskolaépületek felújítása, fejlesztése, figyelembe véve a szakhatósági és egyéb előírásokat (építészeti, közegészségügyi, akadálymentesítési).
- Az eszközök korszerűsítése. A taneszközök, informatikai eszközök fejlesztése mellett az iskola bútorzatainak korszerűsítésére kell törekedni. A tanulók életkori sajátosságainak figyelembe vételével ergonómiailag és esztétikailag korszerű berendezés álljon rendelkezésre.
- A bejáró tanulók biztonságos közlekedésének érdekében koordinált iskolabusz hálózat kialakítása. Az utazó gyermekek számára biztosítani kell a felnőtt kíséretet.
- A hátrányos helyzetű tanulók folyamatosan növekvő száma miatt minél szélesebb körében kerüljön alkalmazásra a képesség kibontakoztató és integrációs felkészítési program.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését-oktatását vállaló intézmények, többcélú kistérségi társulások együttműködési megállapodások megkötésével vegyék igénybe a szakszolgálati intézmények utazó szakember hálózatát, módszertani segítségét.
- A 8 osztályt el nem végzett tanulók számára megyei önkormányzati feladat-ellátási kötelezettség szerint biztosítjuk a felzárkóztató osztályok indítását, igény szerint azon fiatalok számára, akik nem kívánnak középiskolában tanulni.
A feladatellátásra kijelölt intézmények: Marcali Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Somogy Megyei Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon, Somogyvár (igény szerint bentlakással), Nagyatád Szakképző Iskola, Tabi Rudnay Gyula Középiskola, Szakiskola és Kollégium.
- A pedagógusok másoddiplomás és továbbképzésének tervezésekor az intézmények szakos ellátottságát, a helyi igényeket kell figyelembe venni az alapító okiratban meghatározott feladatok optimális ellátása érdekében.

IV. fejezet

A többi gyermekkel együtt nem foglalkoztatható, illetőleg nem oktatható sajátos nevelési igényű tanulók általános iskolai és kollégiumi ellátása

1. Helyzetelemzés

1.1. Feladat-ellátási kötelezettség

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 70. § (1) bek. b) pontja alapján a megyei önkormányzat feladata a többi tanulóval együtt nem foglalkoztatható fogyatékos gyermekek oktatása, nevelése. A fogyatékos gyermekek képzésének, tankötelezettségének teljesítési formái:

- önálló (szegregált) gyógypedagógiai iskola
- normál iskolákban szervezett speciális tanulócsoportok (tagozatok)
- integrált oktatás keretében.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 13. és 14. §-ával összhangban biztosított Somogy megyében a gyermekek ellátása. A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vizsgálata és szakértői véleménye alapján a szülővel történő egyeztetés után döntenek az intézmény kijelöléséről. Figyelembe veszik, hogy a gyermek, a tanuló fejlesztése, fejlődése az integrált, vagy a szegregált intézményi formában történő oktatás-nevelés keretében lehet-e eredményesebb. A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók ép társaik közötti integrált oktatása iránt egyre nagyobb az érdeklődés. Ennek következtében a szegregált intézményekben és a tagozatokon folyamatosan csökken a tanulólétszám.

Az integrált oktatásban 2001/2002-ben csupán 18-20 tanuló vett részt 7 intézményben. Az idei tanévben 61 intézmény – az általános iskolák 41%-a – fogadja a sajátos nevelési igényű gyermekeket. Az Oktatási Minisztérium, a Dél-Dunántúli Régió közoktatás-fejlesztési középtávú stratégiája is hangsúlyozza az integrált nevelés-oktatás jelentőségét. Elő kell segíteni a fogyatékkal élő tanulóknak az általános és középiskolákban integrált keretek közötti oktatását.

A fogyatékoság jellege és mértéke szükségessé teszi, hogy a tanulók állapotuknak, adottságuknak megfelelő különleges gondozásban, az általános iskolai oktatás-nevelés terén a fogyatékoság jellegének megfelelő feltételekkel, speciális szakképzettségű pedagógusokkal, szakemberekkel rendelkező gyógypedagógiai intézményekben folytathassák tanulmányaikat.

A megyei önkormányzat együttműködési megállapodás keretében támogatja a megyei feladat ellátását felvállaló fenntartókat, a tagozatokat fenntartó intézményeket. Támogatja az integrált nevelési-oktatási intézményeket is. A szakszerű ellátás érdekében utazó tanári szolgálat bővítésével kíván segítséget nyújtani.

A 2001/2002-es tanévben az intézményhálózatot zsúfoltnak minősítették. Az integráció során jelentős változás történt. A 11 iskolában működő tagozatok közül ma már csak 8 iskolában található elkülönített osztály. A tanulólétszám csökkenése miatt az elkövetkezendő 2-3 évben 3 tagozat megszűnése várható, mivel több évfolyamon nincs tanuló.

A megyei önkormányzat intézményeiben lévő zsúfoltság is megszűnt. Az előirányzott fejlesztések, létszámbővítések helyett a csökkenő tanulólétszám miatt 2007. július

31-ével megszűnt a lengyeltóti Csalogány Általános Iskola, az öreglaki intézmény beintegrálódott a somogyvári teljes körű ellátást biztosító intézménybe. Jelenleg az öreglaki telephelyen a diákotthoni rész és a lakásotthonok működnek, de a tanulók a somogyvári iskola osztályaiba járnak.

A 2001/2002-es tanévben megyénkben működő 10 szegregált intézményből 8 működik, melyből egy alapítványi egy pedig egyesületi fenntartású iskola. Bővült a feladat-ellátási köre a Mozgáskorlátozottak Somogy Megyei Egyesülete által fenntartott Napsugár Gyógypedagógiai Módszertani Fejlesztő Központnak. A halmozottan fogyatékos gyermekek számára nyújtanak ellátást óvodáskortól, valamint kiegészítették tevékenységüket szakmai szolgáltatással. A 2007/2008-as tanévtől 9-10. évfolyamot indított a marcali Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Központ és a barcsi Szivárvány Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Központ. Az alapozó oktatás és pálya orientáció után tudják folytatni tanulmányaikat.

A barcsi Szivárvány Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény – a teljes körű fejlesztő és általános iskolai feladatok mellett – kísérleti fejlesztő iskolai programot dolgoz ki az Esélyegyenlőségi Minisztérium megbízása alapján.

Az intézmények elhelyezkedését mutatja a 4. sz. melléklet.

A Somogy Megyei Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon Somogyváron a teljes körű ellátás mellett biztosítja a szakiskolai képzést a szobafestő, mázoló, asztalosipari-szerelő, állatgondozó, számítógép-kezelő, gyorsétkeztető, kertimunkás szakmákban. 65,6 mFt-os beruházás során kibővítették eszközállományukat, számítógép hálózatukat, korszerűsítették a konyhát. Az intézmény székhelyét biztosító kastélyépület értékesítéséről tárgyalások folynak. A fenntartó megyei önkormányzat csak oly módon értékesíti az épületet a hozzátartozó területtel, ha a vásárló vállalja, hogy a jelenlegi feladat ellátását és a tanulók létszámát figyelembevéve egy teljes körű ellátást biztosító korszerű intézményegységet épít fel.

A Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központ (régi nevén Siketek Intézete) a hallássérült és beszéd fogyatékos gyermekek óvodai és iskolai fejlesztése mellett ellátja a gyógypedagógiai konduktív gondozást is. 1,4 milliárd Ft-os beruházása során újjáépült a kollégium, a diákotthon, az orvosi rendelő, az audiológiai ellátást biztosító helyiségek. A megépült medence és kiszolgáló egységei biztosítják a hidroterápiát. A korszerű ellátó helyen biztosítják a konduktív fejlesztő foglalkozásokat. Az intézmény a régióban ellátja a hallássérült gyermekek nevelését, oktatását.

A marcali Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény által kidolgozott „Hétszínés” program és a hozzákapcsolódó akkreditált képzés bázisintézménnyé fejlesztette az iskolát. A 72 milliós PHARE programmal megvalósuló beruházás korszerű ellátást biztosít a térség gyermekei számára.

A megyében működő szegregált intézményekben és tagozatokon a sajátos nevelési igényű gyermekek tantervi programja alapján dolgoznak. Az intézmények kidolgozták minőségirányítási programjukat. Tanulóik döntő többsége roma származású, így figyelembe veszik az etnikai, nemzetiségi, kisebbségi oktatás irányelveit.

A fejlesztő, a rehabilitációs és rehabilitációs programjaikkal segítenek diákjaik számára biztosítani az esélyegyenlőséget. Felkészítik a gyermekeket a szakiskolai továbbtanulásra, a munka világába való bekapcsolódásra. A tanulók döntő többsége olyan szocio-kulturális környezetből kerül ki, ahol nem érték a tudás, a tankötelezettség teljesítése.

Az oktatás jelenlegi feltételei folyamatosan javulnak. Növekedett a gyógypedagógiai képesítésű, tanulásban akadályozottak oktatására specializálódott pedagógiai szakosok száma, akik a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Főiskolai karán szereztek diplomát. Megyei intézményeink közül a marcali Hétszínvirág Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és a Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központ a főiskola hallgatóinak gyakorló bázis intézményei.

Valamennyi képzési szerkezetben kevés a segítő szakemberek, a gyógypedagógiai asszisztensek száma.

A nevelési-oktatási feladatok mellett kollégiumi, diákotthoni elhelyezést biztosítanak tanulóik számára a Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központban, a somogyvári, az igali, a nagybajomi, a barcsi és a kaposvári intézményekben.

A képzési kötelezettség teljesítésére megfelelő feltételeket biztosít a Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központ, a barcsi Szivárvány Gyógypedagógiai Központ, a kaposvári Napsugár Gyógypedagógiai Módszertani Központ.

Az intézményi keretek közötti ellátás mellett a gyermekek állapota alapján családi környezetben is biztosítják a fejlesztést.

2. Célmeghatározás

A többi tanulóval együtt nem nevelhető, képzési kötelezettségű gyermekek oktatását felvállaló intézmények fejlesztésével biztosítani kell a hatékony, széleskörű ellátást. Az ellátási igények tükrében kerüljön fejlesztésre a feladatellátáshoz kapcsolódó gondozás, korai fejlesztés, konduktív pedagógiai ellátás és gyógypedagógiai tanácsadás.

A tankötelezettség betartása a hátrányos helyzetű roma gyermekeknél, a továbbtanulás lehetőségét biztosítva számukra.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok

- Sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését, oktatását vállaló intézmények számára rendszeres módszertani segítséget kell nyújtani az utazó szakember hálózat működtetésével.
- A települési önkormányzatok iskolái közül csak azok vállalják fel az integrált nevelést-oktatást, amelyek biztosítani tudják a személyi feltételeket.
- Az SNI-s gyermekek neveléséhez-oktatásához, fejlesztő felkészítéséhez, különleges gondozásához előírt személyi, tárgyi feltételek biztosítása, különösen a segítő alkalmazottak számának növelése terén.
- Együttműködés a jegyzőkkel, gyermekjóléti szolgálatokkal, a helyi kisebbségi önkormányzattal a tankötelezettség biztosítása, a mulasztott tanórák számának csökkentése okán.

V. fejezet

Pedagógiai szakszolgálat

1. Helyzetelemzés

1.1. Feladat-ellátási kötelezettség

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény értelmében a szülő és a pedagógus nevelőmunkáját és a nevelési oktatási intézmény feladatainak ellátását pedagógiai szakszolgálat segíti.

A megyében ellátandó feladatok:

- gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés
- fejlesztő felkészítés
- tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs tevékenység
- nevelési tanácsadás
- logopédiai ellátás
- továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás
- konduktív pedagógiai ellátás
- gyógytestnevelés.

1.2. Szakszolgálati ellátás

A feladatellátást, mint intézményfenntartó a megyei önkormányzat saját fenntartású nevelési tanácsadói hálózattal, illetve a városokban működő nevelési tanácsadókkal együttműködési megállapodás alapján biztosítja.

A szakszolgálati hálózatot az 5. sz. melléklet tartalmazza.

Az intézményrendszer lefedi a megyei igényeket. A továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadásra külön szervezet nem áll rendelkezésre. Ezt a feladatot a nevelési tanácsadók látják el. Igény szerint adnak segítséget a hozzájuk forduló szülők, diákok számára. A 2001/2002-es tanévtől folyamatosan növekszik a szűrések és az ellátottak száma. A nevelési-oktatási intézmények igénylik a kellő időben elvégzett szűréseket, a szükséges terápiákat. Fontos szerepe van a gyermekek fejlődésében, az iskolai teljesítményben, a továbbtanulásban. Új feladatként jelentkezett a fejlesztő felkészítés. Törvényi változásként jelentkezett, hogy az igénybevételi jogosultság nemcsak a tankötelezettséghez kötődik, hanem a nappali rendszerű oktatásban résztvevő nem tanköteles tanuló is igényjogosult lehet. Egyre nagyobb számban jelentkeznek a szakszolgálatnál ezen fiatalok.

A szolgáltatást igénybevevők és a rászorulóknak magas száma miatt a várakozási idő egyre magasabb.

A nevelési tanácsadók ellátják a beszédvizsgálói, beszédjavítói feladatokat is.

A tanulási képességet vizsgáló szakértői tevékenységet a megyei önkormányzat a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság működtetésével látja el.

A Tanulási Képességet Vizsgáló Megyei Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, valamint a Beszédvizsgáló Megyei Szakértői és Rehabilitációs Bizottság a Duráczky József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központ integrált egységei.

2007-ben miniszteri rendelet értelmében több mint kétezer a pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott gyermek felülvizsgálatára kerül sor. Ez hatalmas terhet jelent a szakértő bizottság tevékenységében.

A fogyatékosok korai gondozása a szakértői bizottság szervezésében teljes körű. Korai gondozási ellátást biztosít a barcsi Szivárvány, a Napsugár Gyógypedagógiai Módszertani Központ, a Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központ, a marcali Egységes Pedagógiai Szakszolgálat.

Konduktív pedagógiai ellátást is a fenti intézmények látják el.

Megyénkben teljes körű a logopédiai ellátás. A szakszolgálatok az intézményi székhelyen történő ellátás mellett kiépítették az utazó logopédiai hálózatot. E feladatra a megyei önkormányzat együttműködési megállapodásokat kötött a kistérségi társulásokkal.

Az elmúlt évben két általános iskola fenntartója is létrehozta szakszolgálati intézményét a vonzáskörzetében lévő települések ellátására (Balatonlelle, Somogyjád).

A gyógytestnevelés biztosításánál a legnagyobb gondot a gyógytestnevelés szakos pedagógus hiánya jelenti. A mozgásszervi panaszokkal, tartáshibákkal, egyéb betegségekkel küzdő, s e miatt gyógytestnevelési ellátásra szoruló gyermekek száma növekszik.

2. Célmeghatározás

A pedagógiai szakszolgálati ellátásnál és a fejlesztésnél érvényesüljön

- a gyermek, a tanuló joga, hogy állapotának, személyes adottságainak megfelelő ellátásban részesüljön,
- az ellátás biztosítása megfelelő időben a lakóhelyhez, tartózkodási helyhez minél közelebb legyen.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból eredő feladatok

- A többcélú kistérségi társulások a saját területükön lássanak el pedagógiai szakszolgálati feladatokat. A folyamatos és szakszerű ellátás érdekében – amennyiben nem rendelkeznek szakszolgálati intézménnyel – a meglévő intézmények fenntartóival kössenek feladat-ellátási megállapodást.
- Kiemelten kell kezelni a gyógytestnevelési ellátást. Ösztönözni kell a teljes körű szakember hálózat kiépítését másoddiplomás képzéssel.
- A megyei önkormányzat a közoktatási törvényben előírt feladatellátásról saját intézményeiben gondoskodik, kiegészítve más fenntartók által létrehozott szakszolgálati intézményekkel.

VI. fejezet

Az alapfokú művészetoktatás

1. Helyzetelemzés

1.1 Feladat-ellátási kötelezettség

A Somogy Megyei Önkormányzat feladat-ellátási kötelezettségében nem működtet alapfokú művészetoktatási intézményt.

1.2 Az alapfokú művészetoktatás jellemzői

Az alapfokú művészetoktatás az elmúlt években dinamikusan fejlődő oktatási ágazat volt. A városokban több évtizede működő zeneiskolák (Barcs, Nagyatád, Kaposvár, Curgó, Siófok, Marcali, Fonyód, Tab) mellett a kedvező normatíva miatt növekedett azon általános iskolák száma, amelyek felvállalták a művészeti oktatást. A zeneművészeti ág különböző tanszakain a hangszeres zene-oktatási képzés fajlagos költsége és eszközigénye igen magas. Ennek következtében a táncművészeti és képzőművészeti és a szín- és bábművészeti ágban oktatott gyermekek létszáma növekedett. Ezzel arányban nem növekedett a szakképzett pedagógusok, művésztanárok száma.

A rendszerben egyre nagyobb számban jelentek meg a nem önkormányzati fenntartású alapfokú művészetoktatási intézmények. Az intézmények száma nem változott jelentős mértékben, de növekedtek telephelyeik számát.

A művészeti oktatás ilyen nagymérvű elterjedése a minőség rovására ment. Az általános iskolákban nem minden tanszakon tudták biztosítani a megfelelő végzettségű művésztanárt.

2007-től a minősítési kötelezettség várhatóan egy szakmai megújulást, minőségbiztosítást hoz magával.

A 8 önkormányzati városi zeneiskola önálló, jól felszerelt épületben működik.

A 2007/2008-as tanévben 17 nem önkormányzati művészeti intézmény 58 telephelyen működik. A telephelyek a települési általános iskolákban vannak. Együttműködési megállapodás alapján használják a tantermeket, az iskola felszereléseit. Két intézménynek van saját, önálló, jól felszerelt épülete. Két intézmény székhelye, illetve telephelye művelődési intézményben van. A fenntartók és a használók döntő többsége elégedett a nem önkormányzati művészeti iskolák szakmai munkájával. Az elmúlt évben két művészeti iskola kérte megszüntetését, mivel nem tudja teljesíteni a közoktatási törvény módosításából adódó feltételeket (saját alkalmazotti létszám).

Az önkormányzati intézmények és a nem önkormányzati intézmények döntő többségéről elismeréssel szólnak a fenntartók, a szülők és a gyermekek. A művészeti intézmények működése olyan tartalmas szabadidős tevékenységet biztosít, amely az érzelmi és esztétikai nevelésével pozitívan befolyásolja a tanulók személyiség fejlesztését. Művészeti, szakmai táborokat szerveznek hazai és külföldi gyermekek, pedagógusok számára. Kiállításokat, bemutatókat szerveznek tanítványaikkal.

Az eszközeik egy része amortizálódik, amelynek beszerzése komoly nehézséget okoz.

2. Célmeghatározás

Az alapfokú művészetoktatási intézményrendszer fenntartása.

Az intézményekben biztosítani kell a közoktatási törvényben előírt képesítési követelményeket, a teljes körű eszközfelszereltséget.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok

- A hiányzó, valamint az elhasználódott eszközök, hangszerek, fellépő ruhák pótlása.
- A pedagógus-továbbképzési tervek készítése során a szükséges kompetenciák megszerzésére irányuló továbbképzések előnyben részesítése.
- A települési önkormányzatok vizsgálják felül megállapodásaikat a nem önkormányzati művészeti iskolák fenntartóival, és végezzék el a szükséges módosításokat, a közoktatási törvényhez igazítva.

VII. fejezet

A tartósan gyógykezelés alatt álló tanköteles gyermekek általános iskolai oktatása

A közoktatási törvény a megyei önkormányzat kötelező közoktatási feladatául szabja a tartósan gyógykezelés alatt álló tanköteles gyermekek általános iskolai oktatását.

Somogy megyében egy kórházban, a Kaposi Mór Oktató Kórház mosdósi telephelyén kezelnek tartósan tanköteles korú gyermekeket. A Somogy Megyei Önkormányzat és a Magyarországi Református Egyház között létrejött feladat-ellátási szerződés alapján 2002. július 1-től a Magyarországi Református Egyház végzi az intézményben tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek óvodai, általános iskolai ellátását külön működési engedély alapján.

A Somogy Megyei Önkormányzat – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 70. § (1) bek. b) pontja, valamint a közoktatásról szóló 1993. LXXIX. törvény 87. § (1) bek. d) pontja alapján ráháruló – az egészségügyi intézményekben gyógykezelés alatt álló gyermekek tankötelezettségének teljesítéséhez szükséges oktatásról való gondoskodás körében a Somogy Megyei Tüdő- és Szív-kórház (Mosdós) fenntartásának átadásával egyidejűleg az intézményben tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek óvodai, általános iskolai nevelésének és oktatásának az ellátását a Magyarországi Református Egyházra bízta. A Magyarországi Református Egyház, mint fenntartó vállalta gyógykezelésük időtartama alatt a gyógykezelés alatt álló gyermekek óvodai nevelését, iskolai előkészítését, a 6-16 éves korú gyermekek általános iskolai oktatását, fogyatékos gyermekek speciális oktatását, nevelését, a gyermekek iskolai napközis foglalkoztatását, ezzel részt vett a közoktatásról szóló törvényben meghatározott önkormányzati feladatok ellátásában az 1993. évi LXXIV. törvény 81. § (1) bek. e) pontja, illetve a (3) bekezdése szerinti közoktatási megállapodás alapján.

A Somogy Megyei Önkormányzat az intézmény átadásával egyidejűleg kikötötte, hogy a Magyarországi Református Egyház köteles a gyógykezelés alatt álló gyermekek óvodai nevelését, alapfokú oktatását a férőhelyek teljes kihasználása mértékéig biztosítani (iskolai tanuló létszám legfeljebb 45 fő, óvodai férőhely legfeljebb 28 fő).

A szerződő felek a mosdósi és a megyei kórház vezetése által közösen kialakított szakmai koncepció figyelembevételével a feladat-ellátási szerződést módosították, a fenntartó 2007. január 1. napjával a Mosdósi Tüdő- és Szív-kórházat – az idősek otthona és az oktatási-nevelési feladatellátás kivételével – a Kaposi Mór Oktató Kórházhoz integrálta. Az önálló működési engedéllyel rendelkező szociális és oktatási egyházi feladatellátás megmaradt. Ennek értelmében a feladat-ellátási szerződésmódosítás a kórház területén lévő egyházi működtetésű intézményi ellátást nem érinti, az arra vonatkozó feladat-ellátási szerződésben és kiegészítő megállapodásokban foglaltak változatlanul érvényesek.

Az óvodai-iskolai ellátásban résztvevő gyermekek létszáma egészségügyi állapotuk, illetve az intézményben tartózkodásuk függvényében változó, éves statisztikai adatok nem állapíthatók meg.

Az óvodai férőhelyek száma: 25.

Az iskolai férőhelyek száma 60.

Egy tanév alatt 2000-2006. év átlagát tekintve kb. 250-300 gyermek vette igénybe az ellátást.

Egyidejűleg az óvodai csoportban max. 15 fő, az iskolai csoportban max. 20 gyermek oktatása-nevelése folyik.

A férőhelyekre való tekintettel a pedagógus-létszám állandó. Pedagógus munkakörben alkalmazottak száma 6 fő. Megoszlásuk:

- 1 fő óvodapedagógus
- 4 fő pedagógus teljes munkaidőben
- 1 fő pedagógus részmunkaidőben (gyermeklétszámtól függően, szükség szerint).

VIII. fejezet

Középfokú oktatási intézményekbe történő beiskolázás, pályaválasztási tevékenység, regionális beiskolázás

1. Helyzetelemzés:

Az általános iskolát végző tanulók továbbtanulását alapvetően a szabad iskolaválasztás joga határozza meg. Az egyes intézmények oktatási kínálata ugyanakkor a tanulók, szülők számára lehetőséget biztosít az érdeklődésnek legmegfelelőbb iskola kiválasztására. Ez érvényes a 8 és 6 osztályos gimnáziumot választóknál, akik a 4. illetve 6. osztály után váltanak iskolatípust, valamint a hagyományos 8. osztály után a középfokú iskolákat választóknál egyaránt. Alapvető fontosságú – a közoktatási törvényről szóló 1993. évi LXXIX. törvény 87. §-ának (1) bekezdése is szól –, hogy a kisebb településen lakó is ismerje meg a továbbtanulás lehetőségeit, illetve ha egyik iskolába sem kerül be a tanuló a jelentkezései után, akkor is tudja, hogy mint tanköteles hova mehet a lakóhelyéhez legközelebb eső iskolába a 9. évfolyami továbbtanulásra. Ezért szükséges kijelölni, az egész megye területét lefedve azokat a középfokú oktatási intézményeket, amelyek biztosítani tudják az elutasított tanulók továbbtanulását a 9. évfolyamon. Az idézett jogszabály szerint tehát a megyei önkormányzat köteles gondoskodni azoknak a tanulóknak különbözőzeti vizsga vagy évfolyamisméltés nélküli iskolaváltásáról, akiknek a lakóhelyén, ennek a hiányában tartózkodási helyén a tankötelezettség végéig nem biztosítottak az iskolai nevelés és oktatás feltételei. (A 9. és 10. évfolyam után a heti 5 órás orientáció ellenére, különbözőzeti vizsga letétele után széles iskolai, szakmai választék áll a változást igénylő tanulók rendelkezésére. A pályaválasztás tehát ezzel a 2 évvel kitolódik a 10. évfolyam utáni időszakra.)

A kötelező 9. évfolyami beiskolázást a 2007/2008. tanévtől végző középfokú oktatási intézmények és körzetek települései:

Bacsák György Szakképző Iskola, Fonyód

Beiskolázási körzet: Balatonberény, Balatonmáriafürdő, Balatonkeresztúr, Somogyszentpál, Fonyód, Táskai, Buzsák, Öreglak, Somogyvár, Pamuk, Pusztakovácsi, Hács, Kisberény, Lengyeltóti, Gyugy, Ordacsehi, Szőlőgyörök, Somogyvamos, Gamás, Somogybabod, Somogytúr, Látrány, Visz, Fiad, Karád, Nagycsepely, Balatonöszöd, Balatonboglár, Balatonlelle, Balatonfenyves

Széchenyi Zsigmond Szakképző Iskola és Kollégium, Szőcsénypuszta

Beiskolázási körzet: Böhönye, Vörs, Tikos, Hollád, Balatonújlak, Kéthely, Somogysámson, Főnyed, Szegerdő, Sávoly, Szőkedencs, Somogyzsitfa, Marcali, Gadány, Kelevíz, Nagyszakácsi, Nemesvid, Tapsony, Somogysimonyi, Varászló, Nemesdéd, Nemeskisfalud, Szenyér, Mesztegnyő, Hosszúvíz, Libickozma, Csömend, Nikla, Somogyfajsz.

Nagyváthy János Középiskola, Szakiskola és Kollégium, Csurgó

Beiskolázási körzet: Inke, Vése, Senta, Pogányszentpéter, Iharosberény, Iharos, Somogyicsó, Csurgó, Csurgónagymarton, Porrog, Somogybükkösd, Porrogszentpál, Senta, Gyékényes, Berzence, Somogyudvarhely, Bélavár, Vízvár, Heresznye, Bolhó.

Nagyatádi Szakképző Iskola

Beiskolázási körzet: Segesd, Tarany, Bolhás, Nagyatád, Kutas, Beleg, Szabás, Nagykorpád, Lábod, Görgeteg, Rinyaszentkirály, Háromfa, Bakháza, Rinyaújnép, Rinyaújlak, Rinyabesenyő.

Barcsi Ipari- és Kereskedelmi Szakképző Iskola

Beiskolázási körzet: Péterhida, Komlósd, Bolhó, Heresznye, Somogyaracs, Csokonyavisonta, Homokszentgyörgy, Kálmánca, Szulok, Istvándi, Darány, Kastélyosdombó, Drávatamási, Barcs, Drávaárdony, Potony, Tótujfalu, Lakócsa, Szentborbás.

Baross Gábor Középiskola és Szakiskola, Siófok

Beiskolázási körzet: Balatonszemes, Balatonföldvár, Balatonszárszó, Kőröshegy, Szólád, Kötcse, Teleki, Pusztaszemes, Zamárdi, Siófok, Balatonszabadi, Siójut, Ságvár, Ádánd, Nyim, Som, Nagyberény, Balatonendréd

Rudnay Gyula Középiskola, Szakiskola és Kollégium Tab

Beiskolázási körzet: Tab, Tengőd, Bábonymegyer, Kánya, Bedegkér, Kára, Miklósi, Törökkopány, Szorosad, Somogydöröcske, Nágocs, Zics, Somogyegres, Kapoly, Somogyacsa, Andocs, Kisbárapáti, Bonnya, Fiad.

**Eötvös Lóránd Műszaki Középiskola, Szakiskola és Kollégium, Kaposvár
Szigeti-Gyula János Egészségügyi Szakképző Iskola, Kaposvár**

Beiskolázási körzet: Ecseny, Felsőmocsolád, Somogyesztí, Polány, Edde, Osztopán, Bodrog, Somogyjád, Somogyfajsz, Újvárfalva, Mezőcsokonya, Csombárd, Várda, Hetes, Juta, Zselickisfalud, Bószénfa, Gálosfa, Hajmás, Simonfa, Kaposújlak, Kaposszerdahely, Zselicszentpál, Cserénfa, Sántos, Taszár, Orci, Magyaregres, Somogyaszaló, Szentgáloskér, Ráksi, Igal, Gadács, Somogyszil, Somogydöröcske, Kazsok, Gölle, Kisgyalán, Fonó, Nagyberki, Mosdós, Csoma, Szabadi, Kercesliget, Baté, Fonó, Kaposhomok, Kaposkeresztúr, Kaposgyarmat.

**Jálics Ernő Általános- Művészeti- és Vendéglátóipari
Szakképző Iskola, Diákotthon, Szakszolgálati és
Szakmai Szolgáltató Intézmény, Kadarkút**

Beiskolázási körzet: Kadarkút, Kőkút, Hencse, Hedrehely, Visnye, Bárdudvarnok, Rinyakovácsi Nagybjom, Kiskorpád, Kaposfő, Kaposmérő, Kisasszond, Csököly, Gige, Szenna, Patca, Szilvásszentmárton, Lad, Patosfa, Mike,

Mindezek az „irányított beiskolázások” ugyanakkor természetesen nem merevek, hiszen a közlekedési lehetőségek, családi kapcsolatok ezt befolyásolhatják.

9. évfolyamra bekerülők lehetnek középiskolai, szakközépiskolai (ezek tananyagai nagyon közelítenek egymáshoz) és szakiskolai orientáltságúak.

11. évfolyamon kezdődik a szakiskolákban a szakmai képzés, amely szakmai vizsgával zárul, 2-3 tanulmányi év után.

13. évfolyamon kezdődnek az érettségihez kötött szakmai képzések, amelyek 1-3 év, csak szakképzési tanulmányok után záródnak szakmai vizsgával.

Jelentős szerepe van az iskolaválasztásnál annak a **pályaválasztási tevékenységnek**, melyet a középfokú intézmények fejtenek ki az eredményesebb beiskolázások érdekében az általános iskolák felé, illetve a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kara Pedagógus Továbbképző és Szolgáltató Intézete által évente elkészülő Pályaválasztási Útmutató is segítséget ad ebben. A Somogy Megyei Munkaügyi Központ (2007-től már régiós szervezéssel, Dél-Dunántúli Regionális Munkaügyi Központ Kaposvári Kirendeltségeként) évente szervezi a megyei Pályaválasztási Napokat a megyeszékhelyen, de más településeken is.

Hiányzik ugyanakkor a személyes kontaktus, amellyel a megye egész területére vonatkoztatva ki lehetne fejteni a pályaválasztási munkát, az általános iskolák illetékes pedagógusainak régiós vagy megyei segítése, pszichológiai tanácsadás az érdeklődőknek.

Ez a munka 1990-ben a Somogy Megyei Munkaügyi Központhoz került a Pedagógiai Intézettől (még 4 megyében történt ilyen változás), de a tevékenységük a pályaválasztási kiadvány kiadására szűkült.

Az iskolahálózat változásai, a szakmai struktúra szélesedése ugyanakkor szükségessé teszi a tevékenység új keretek közti „felélesztését”.

Regionális beiskolázás:

Somogy megye a Dél-Dunántúli Régióhoz tartozik, és ezért egyre jobban érvényesül a gazdasági élet, valamint a mindennapi kapcsolatok területén a régiós együttműködés.

A humán szférán belül a **középfokú oktatásnál** érvényesül legjobban a megyehatárok gyengülő szerepe. Ennek jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

A közoktatás regionális szerepkörének továbbra is meghatározója a szabad iskolaválasztás, amely különösen a szakképzésben jelentheti a megyehatárok átlépését. Barcs és térsége Baranya, Curgó és térsége Zala, Kaposvár és térsége Tolna (Dombóvár), Siófok és térsége Fejér illetve Tolna megye beiskolázására van kölcsönös hatással.

Ezen törekvések mutatkoztak meg a Dél-Dunántúli Régió mezőgazdasági és a Balatoni Régió turizmus-vendéglátás, szakképzés terén megalkotott fejlesztési tervekben is,

melyek elkészítését 2006-2007-ben közel nyolc hónapos alapos szakmai előkészítő munka előzte meg.

A barcsi Dráva Völgye Középiskola tanulóinak 50%-a régiós beiskolázású, de a balatonboglári Mathiász János Középiskola (15%) és a csurgói Nagyváthy János Középiskola (20%) is szerepet vállal a régiós beiskolázásból.

Hasonlóképpen nyitottak Nagykanizsa, Pécs, Dombóvár, Tamási és Székesfehérvár középiskolái is a somogyi fiatalok előtt.

A középfokú szakképzés mellett a speciális gimnáziumi oktatást nyújtó intézmények szintén nagy vonzerővel bírnak a régió megyéiből.

A Siófokon és Barcson folyó kéttannyelvű oktatásba (német nyelven) évente kb. 90 tanuló kapcsolódik be a régióból, illetve Fejér és Veszprém megyéből. Hasonló a hatása a nagy múltú pécsi intézménynek (Löwey Gimnázium német, Kodály Zoltán Gimnázium olasz, Apáczai Csere János Gimnázium angol kéttannyelvű intézmények), a tolna megyei Gyöngyös német-magyar kéttannyelvű gimnáziumának.

Mind a szakképzésben, mind a gimnáziumi oktatásban a már említett szabad iskolaválasztás, a tanulói és szülői érdeklődés, a hagyományok, a racionális gondolkodás a meghatározó a továbbtanulás terén. Ennek szervezett, megállapodásban rögzített formája nem létezik és nem is célszerű.

Az oktatásirányítás szakembereinek időnkénti, régiós találkozásakor ugyanakkor felmerül a jobb, hatékonyabb beiskolázás igénye (főleg a szakképzés területén), de a kölcsönös tájékoztatás javításán és a pályaválasztási munka megyehatárokon átnyúló tevékenységének erősítésén túl nem lehet más orientációt kifejtteni.

A 2007 szeptemberében elkészült Kaposvári Térségi Integrált Szakképző Központban is érvényesül a regionalitás, mert a nyolc csatlakozott intézmény közül csak hat kaposvári, míg egy-egy szigetvári és dombóvári.

2. Célmeghatározás

- Javítani kell a pályaválasztási tevékenységet.
- Növelni kell az oktatás regionális szerepét, elsősorban a szakképzés területén

Bővíteni szükséges a kistérségi együttműködésben az intézmények közötti kapcsolatot – a megyehatárokon is áthatolva – segítve ez által egymás szakmai munkáját, a realisabb beiskolázást.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok

- A pályaválasztási tevékenységet ki kell szélesíteni a kiadványok megjelentetésén túl, a személyes kapcsolatokkal, az iskoláknak, a szülőknek adott tájékoztató munkával, fórumokkal. Ebben a tevékenységben az egész megye területén illetékes munkaügyi szervezetnek és a pedagógiai szakmai szolgáltatóknak is részt kell vennie.
- Az általánosan képző időszak végén pedig intenzíven feladatot kell vállalnia a gazdasági kamaráknak, hogy közvetítsék a gazdaság igényeit a tanulók felé.

- A középfokú oktatási intézmények beiskolázása (különösen a kollégiumi hálózat korszerűsödésével) túlmutat a statisztikai régió (Baranya, Somogy, Tolna). Tovább kell folytatni a szomszédos megyékbe – valamint speciális képzéseknél azon túl is – irányuló propagandát a Somogy megyében folyó képzési profilokról, tanulási lehetőségekről.
- Az új típusú Térségi Szakképző Központ szerveződése lehetőséget nyújt ismét a megyehatárokon átnyúló társulási együttműködésre. A Regionális Képzési és Fejlesztési Bizottság pedig egyértelműen a régióra fogja meghatározni a képzési irányokat és arányokat a gazdaság igényeinek figyelembevételével.
- A pályaválasztás megvalósítása mellett kiemelt figyelem fordítása a pályakövetési rendszer működtetésére, amely új és nagyon hangsúlyos elemként jelenik meg a közoktatási törvény 2007-es módosításában.

IX. fejezet

Középfokú- és szakiskolai oktatás

1. Helyzetelemzés

1.1. Az intézmények irányítása

A fenntartói irányítás lehetőségeit, változásait alapvetően az 1990. évi LXV. Önkormányzati Törvény határozta és határozza meg. Ennek a középfokú oktatásra gyakorolt hatása, különösen tekintettel a szakképzésre ellentmondásos, hiszen amíg érvényesülhet az önkormányzatok intézményfenntartó szerepe, magukénak tekinthetik ezáltal ezeket az iskolákat, addig a képzések szakmai izoláltsága miatt a racionális, regionális tervezés nehezéssé válik.

A 2006/2007. tanévben az alábbi fenntartásban, irányításban működtek Somogy megyében a középfokú oktatási-nevelési intézmények:

Somogy Megyei Önkormányzat	16
Kaposvár Megyei Jogú Város	13
Barcs Város Önkormányzata	2
Nagyatád Város Önkormányzata	2
Marcali Város Önkormányzata	2
Siófok Város Önkormányzata	1
Kadarkút Város Önkormányzata	1
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	1
Oktatási Kulturális Minisztérium	1
Római Katolikus Egyház	2
Református Egyház	2
Alapítványok	8

A nagyon változatos fenntartói irányítás, az ebből eredő helyi érdekek hatására az intézmények elszigetelődtek egymástól. 1990 óta a korábbi aktív igazgatói, igazgatóhelyettesi és gyakorlati oktatásvezetői munkaközösségek tevékenysége napjainkra jelentősen lecsökkent és csak alkalmi együttes munkálkodás jellemzi.

A racionális szakmai fejlesztést is nehezíti ez az irányítói sokféleség és az önkormányzati érdekkülönbségek.(6. sz. melléklet)

Somogy megyében a 2006/2007. tanévben 15 gimnázium, 32 szakközépiskola, 23 szakiskola (közülük 2 speciális szakiskola) és 25 kollégium (közülük 7 önálló) működik a lehető legváltozatosabb strukturális összetételben és irányítás alatt. 1 gimnázium, 3 általános iskola és gimnázium, 7 gimnázium és szakközépiskola, 2 szakközépiskola, 13 szakközépiskola és szakiskola, 2 szakiskola, 2 általános iskola és speciális szakiskola, 1 általános iskola, szakiskola, gimnázium és szakközépiskola, 1 gimnázium, szakközépiskola és szakiskola, szakiskola valamint 1 általános iskola, szakiskola és szakközépiskola megoszlásban működnek a fenti intézmények.(7. sz. melléklet)

A középfokú oktatási-nevelési intézményeket még fenntartó városok (Nagyatád (2); Marcali (2); Barcs (2)) a Somogy Megyei Önkormányzattól évente kapnak anyagi segítséget e feladataik színvonalasabb ellátásához, az iskolák, kollégiumok működtetésének biztosításához.

1.2 A középiskolák helyzete

A megye középfokú iskoláinak számát, elhelyezkedését, településenként a 8. sz. melléklet mutatja.

Az általános iskolából kikerült tanulók csökkenő száma megnehezítette a középfokú iskolákba történő beiskolázást. Az intézmények a képzési profilok bővítésével próbálják biztosítani a létszámot.

A 9. sz. melléklet jól szemlélteti, hogy a tanulók 73-74%-a olyan iskolába jár, ahol szakmai végzettséghez is juthat.

Az érettségit adó iskolatípusban tanulók aránya 65-70%-os.

a) Gimnáziumok:

- A hagyományos 4 éves képzési idejű gimnáziumok mellett megjelentek a 8 és 6 osztályos típusok is, amelyekbe az általános iskola 4. és 6. osztálya után nyernek felvételt a legjobb tanulók.
- A Somogy megyében működő 8 osztályos gimnáziumok: Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar Gyakorló Általános Iskolája és Gimnáziuma, Kaposvár, Nagyboldogasszony Római Katolikus Gimnázium és Általános Iskola, Kaposvár, Berzsényi Dániel Gimnázium és SZKI Marcali, Nagyváthy János Középiskola Csurgó, Barcsi Nevelési és Oktatási Intézmények Széchényi Ferenc Közép-, Szakképző Iskola és Kollégium.

b) 6 osztályos gimnáziumok:

Munkácsy Mihály Gimnázium és SZKI, Kaposvár, Táncsics Mihály Gimnázium, Kaposvár, Dráva Völgye Középiskola, Barcs, Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Csurgó, Ady Endre Gimnázium és Szakközépiskola, Nagyatád, Széchényi Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola, Barcs (majd a 2005/2006. tanévtől 8 osztályos gimnáziumi képzés).

Négy középiskola kereste a hatékonyabb idegen nyelv tanításának lehetőségét:

Munkácsy Mihály Gimnázium és SZKI, Kaposvár

Perczel Mór Gimnázium és SZKI, Siófok

Dráva Völgye Középiskola, Barcs

Széchényi Ferenc Gimnázium és SZKI, Barcs

Siófokon a német, Barcsan a gimnáziumban a német és 2000/2001. tanévtől angol két tanítási nyelvű oktatás, Kaposváron a Munkácsy Mihály Gimnázium és Szakközépiskolában a 2000/2001. tanévtől a francia nyelvű – 5 osztályos – vendéglátóipari szakképzés illetve a 2002-2003. tanévtől magyar-angol két tanítási nyelvű képzés is folyik.

A barcsi Dráva Völgye Középiskolában német és angol nyelvű szakképzést valósítottak meg erdész illetve vízügyi területen a 1990/1991. tanévtől a 2001/2002. tanévig illetve a 1987/1988. tanévtől a 2001/2002. tanévig.

A kaposvári Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskolában pedig német nyelvű kereskedelmi-marketing szakmacsoportú képzés folyik.

A négyévfolyamos gimnáziumokban a különböző tagozatok fejlesztésével, választhatóságával tették vonzóvá a gyermekek és szülők részére az oktatást.

A továbbtanulni szándékozó diákok a következő tagozatok közül választhatnak: nyelvi tagozatok (német, angol, francia) természettudományos tagozatok (matematika, biológia), egyéb tagozatok (drámai képzés, testnevelés,

stb.). Ezek mellett általános tantervű osztályok is működnek, amelyek lehetővé teszik a tagozatos képzésekből kikerülő tanulók iskolázását.

A tehetséggondozás új formájának előkészületeit már 2000/2001. tanévben elkezdték a kaposvári Táncsics Mihály Gimnáziumban. Az 5 évfolyamos Arany János Tehetséggondozó Képzés 2001. szeptemberében indult.

A nyelvi képzések fontosságát igazolják az intézmények szélesedő nemzetközi kapcsolatai (Németországgal, Svédországgal, Franciaországgal, Olaszországgal, Nagy-Britanniával, Izraellel, Hollandiával és a hazánkkal szomszédos országokkal) a világbanki, Phare és Leonardo képzési programokhoz történő csatlakozás és a régiók közötti (Loire-menti, Alpok-Adria) bővülése.

c) Szakközépiskolák:

Somogy megye szakközépiskoláiban részben gimnáziumi osztályokkal, részben szakiskolai osztályokkal együtt folyik a képzés.

A fejlesztéseket az alábbiak indokolták:

- Jelentősen nőtt az érettségit és szakmai végzettséget is biztosító iskolák iránti igény (Pl. a Nagyváthy János Középiskola, Csurgó)
- A gazdasági, társadalmi igények kielégítése: (Pl. Dráva Völgye Középiskola és Kollégium, Barcs; Rudnay Gyula Középiskola, Tab; Mathiász János Középiskola, Balatonboglár; Ady Endre Gimnázium és SZKI, Nagyatád.)
- A szakiskolák (a korábbi szakmunkásképző iskolák) szakmai képzési profiljuknak megfelelően a középiskolai „rang” elnyerésére – és az akkor aktuális jogszabályok alapján a jelentősebb szakképzési hozzájárulási támogatásának elnyerésére – indítottak szakközépiskolai osztályokat. (Pl. Marcali Szakképző Iskola, Nagyatádi Szakképző Iskola, Baross Gábor Szakmunkásképző és Szakközépiskola Siófok).

Ugyancsak szakiskola indított szakközépiskolai osztályt (Pl. Szigeti-Gyula János Egészségügyi Szakképző Iskola, Kaposvár). Ugyanezt tette a 2001/2002. tanévtől a szőcsénypusztai Széchenyi Zsigmond Erdőgazdasági Szakmunkásképző Iskola a vadász szakközépiskola indításával, illetve Kadarkúton a Jálics Ernő Általános és Szakképző Iskola.

A szakközépiskolai fejlesztések, valamint a végig nem gondolt szakmaiság néhány esetben a szakmai hatékonyságot csökkentette, melyben az intézmény irányítás problémái is megmutatkoztak.

A Somogy megyei szakközépiskolákra is a fejlesztés a jellemző. A jelenlegi gazdasági helyzetben az átalakulás, az útkeresés mellett az európai szintű képzések kialakítása a követendő.

A világbanki képzésekbe történő bekapcsolódás is, ezt a célt szolgálta. A tanulók számára biztosított magas színvonalú (EU-s követelményekkel azonos) oktatás mellett ez a képzés lehetővé teszi az érintett pedagógusok innovációs képességeinek erősödését is.

Kaposváron humán és idegenforgalmi (Munkácsy Mihály Gimnázium és SZKI), informatikai és gépész (Eötvös L. Műszaki Középiskola), élelmiszeripari és környezetvédelmi (Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskola), informatikai és közgazdasági (Noszlopy G. Közgazdasági Szakközépiskolai), mezőgazdasági és informatikai (Pannon Lovasakadémia és Mezőgazdasági SZKI) közlekedési és

gépjárműtechnikai (Rippl-Rónai J. Közlekedési Szakképző Iskola – 2007 szeptemberéig); Barcson kereskedelmi marketing és környezet- és vízgazdálkodási (Dráva Völgye Középiskola); gazdasági (követő program) Széchenyi Ferenc Gimnázium, SZKI); Balatonbogláron gazdasági informatikus (követő program) (Mathiász J. Középiskola); Fonyódon híradásipari (követő program) (Híradásipari és Ker. SZKI, SZMKI) szakmákban folytak, folynak magas színvonalú képzések.

A kaposvári Építő- és Faipari Szakközépiskola már egy évtizede olyan komoly innovatív tevékenységet folytat, amellyel ismert lett a megyehatárokon túl is.

A minőségi szakképzés, a felsőfokú szakképzés felé történő nyitás – a középfokon tanulók továbbtanulását is elősegítve – megvalósulását teszi lehetővé az akkreditált felsőfokú szakképzés indítása Siófokon Krúdy Gyula Szakközépiskolában (informatikai statisztikus és gazdasági tervező, idegenforgalmi szakmenedzser) valamint Kaposváron a Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskolában (felsőfokú élelmiszeripari menedzser), Barcson a Dráva Völgye Középiskolában (kereskedelmi szakmenedzser), a kaposvári Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskolában (számviteli szakügyintéző), a csurgói Nagyváthy János Középiskolában (agrárkereskedelmi menedzserasszisztens) és Barcson a Széchenyi Ferenc Középiskolában (pénzügyi szakügyintézői).

Az intézményekben folyó munka igényességét jól szemlélteti a minőségbiztosítási rendszerhez történő csatlakozás. A Kaposvári Eötvös Lóránd Műszaki Középiskola e téren úttörő munkát végzett, hiszen már 1993-ban csatlakoztak a minőségbiztosítás rendszeréhez. Ezzel egyidejűleg a megyében elsőként oktattak osztrák tantervi előírásoknak megfelelően gépgyártás-technológia- számítástechnika szakmában s így a két országban egyaránt elfogadott bizonyítványt kaptak a végzős tanulók.

Somogy megye szakközépiskoláiban többen folytatnak tanulmányokat, mint a gimnáziumokban (9. sz. melléklet). A szakmai képzésben résztvevő tanulók száma és aránya az elmúlt években sem tükrözték reálisan a gazdasági, társadalmi változásokat, az elhelyezkedési lehetőségeket. E területen szükséges rendszeresebb, alaposabb egyeztetés az érintettekkel, döntően a gazdasági kamarákkal, akiknek a legaktuálisabb ismereteik kell, hogy legyenek a gazdaság igényeiről.

A demográfiai hullám középfokra kerülése, az innen kikerülő növekvő munkanélkülisége és az érettségit adó képzések iránti fokozódó igény (ilyen végzettséggel lehet csak továbbtanulni, mobilabb a munkaerőpiacon az érettségizett tanuló, könnyebben lehet őket átképezni az igények szerint) hozta létre a szakmunkások 2 éves intenzív nappali szakközépiskoláját, már a 2000-es évek előtt, majd ez az oktatási forma 3 évvé alakult és kisebb beiskolázással folyt.

A kaposvári Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskola után Csurgón a Nagyváthy János Középiskolában indult ez a képzés, majd az Eötvös Lóránd Műszaki Középiskola, a Művelt Szakemberekért TIT Alapítványi Középiskola és Szakiskola, a Matúra Magániskola, a Nagyatádi Szakképző Iskola, a Marcali Szakképző Iskola, a barcsi Széchenyi Ferenc Gimnázium és SZKI, a szöcsénypusztai Erdészeti Szakmunkásképző Iskola, a siófoki Baross Gábor Szakmunkásképző és Szakközépiskola, a nagyberényi EDUCATIONIS Szakképző Iskola is oktatott e képzési rendszerben.

Ennek is volt köszönhető, hogy a demográfiai csúcs 5-6 évében sikerült elérni, hogy júniusban mindegyik tanulónak volt helye valamelyik iskolában, az iskolák vezetői tudták tervezni a következő tanévüket.

A tanulmányi idő kiterjesztése, egyébként is követendő cél, hiszen Magyarországon tanulnak szinte legkevesebb ideig a diákok az európai országok összehasonlításában. (A tankötelezettség az 1998/99-ben első osztályt kezdett tanulóknál már 18 év lesz.)

Az igényekhez való gyors alkalmazkodás jó példája ez a képzési típus, melynek a normatív támogatása is kedvező volt.

1.3. A középiskolák tárgyi és személyi feltételei

A Somogy megyei középiskolai oktatás tárgyi és személyi feltételeit jól szemlélteti a 10. sz. melléklet, részletezve iskolatípusonként pedig a 11-12-13. mellékletek szemléltetik a változásokat. Ez alapján megállapítható, hogy az osztályteremek számának növekedésével csökkent az egy osztályteremre jutó tanulók száma, mely 29, míg a 2005/2006. tanévi országos átlag 35 fő. A tanuló és pedagóguslétszám emelkedése volt tapasztalható az elmúlt 6 évben, s így az egy pedagógusra jutó tanulók száma Somogy megyében közel állandó, 11-12 fő, amely csak alig marad az országos átlag alatt. (14. sz. melléklet)

A középfokon tanulók növekvő arányban (21-29%) járnak gimnáziumba, míg a korábbi erős ingadozás után (29-40%) stabilizálódott 40-41%-on az elmúlt 6 tanévben a szakközépiskolai tanulók aránya.

A szakmunkásképzős (2002/2003. tanévtől szakiskolai) tanulók aránya pedig az összes középfokon tanulóknak 30-31%-a, a '90-es évek elejének 40% fölötti arányához képest. A 9. sz. melléklet az elmúlt 15 tanév létszámadatait és az iskolatípusonkénti arányokat mutatja.

A jogszabályi előírásban – 11/1994.(VI. 8.) MKM rendelet 7. sz. melléklete – szereplő, nevelési és oktatási intézményeknek kötelező (minimális) eszközök és felszerelések biztosítása csak részben valósult meg.

A költségvetési normatív támogatás és a megyei közoktatási közalapítvány által nyújtott támogatások teljesen nem tették lehetővé e követelmény teljesítését, ezért 2008. augusztus 31-ig kaptak haladékot (az OKÉV Dél-Dunántúli Regionális Igazgatóságától) a fenntartók a hiányok pótlására, a szükséges eszközök, felszerelések beszerzésére.

Jelentős **iskolafejlesztések** történtek a középfokú oktatásban az elmúlt években:

2003-ban Tabon a Rudnay Gyula Középiskola kollégiuma épült újjá, Kadarkúton jelentős intézmény-korszerűsítés valósult meg, Siófokon tantermekkel bővült a Krúdy Gyula Középiskola, Kaposváron belvárosi beruházással megvalósult a Széchenyi István Vendéglátóipari és Kereskedelmi Szakképző Iskola tanterme, tanszállója, Szőcsénypusztán a Széchenyi Zsigmond Szakképző Iskola kollégiuma és tanépülete bővült, 2005-ben bővítették a balatonboglári Mathiasz János Középiskolát. A kaposvári Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskola 2006-ban új helyen kezdte meg működését, 2007-ben a barcsi Dráva Völgye Középiskola és Kollégium és a nagyatádi József Attila Kollégium átalakítása összesen több mint négy milliárd forintba került. 2007 végére elkészül a szőcsénypusztai Széchenyi Zsigmond Szakképző Iskola kollégiumának újjáépítése (az év elején történt tüzeset miatt volt erre szükség) valamint elkezdődött a nagyatádi Ady Endre Gimnázium és Szakközépiskola felújítása.

Szintén 2007-ben, a tanév indulására készült el a Kaposvári Térségi Integrált Szakképző Központ.

1.4 A középiskolák tartalmi munkája

A középiskolák tartalmi munkájának jellemző vonásai, tendenciái:

- Általában jellemző a szakmai megújulás, mely az iskolai képzési szerkezet váltásában, a tagozatos osztályok indításában, az idegen nyelvek oktatásában, a világbanki és Phare- programokhoz történő csatlakozásban, valamint a minőségbiztosítási rendszer kiépítésében realizálódik.
- A szakmai képzésekben a vállalkozói ismeretek, a modern szakmai ismeretek átadása, az informatika gyors térnyerése a lényeges elem.
- A külföldi kapcsolatok hasznosítása, alkalmazása, az intézmények nyitottsága a lehetőségek szerint megvalósul. Az 1999. évben 18 Somogy megyei középiskola rendelkezett együttműködési szerződéssel, külföldi társintézménnyel. 2007-ben a Tempus Közalapítvány pályázatának eredményeként a Mathiász János Középiskola és Szakiskola és a Dráva Völgye Középiskola és Kollégium tanulói vehettek részt három hetes svédországi szakmai gyakorlaton.
- Ezen szerződések száma nem nőtt 8 év alatt, a kapcsolatok intenzitása pedig csökkent az anyagi nehézségek miatt.
- Főleg a világbanki programokban résztvevő intézmények tanárai közül többen vesznek részt aktívan tanterv- és tankönyv írásában.
- Tanulmányi versenyeken legtöbbször matematikából (évente 120-130 fő) és biológiából (90-100 fő) vesznek részt országos megmérettetéseken. (15. sz. melléklet)
- A felsőfokú iskolákba felvételt nyertek rangsorában a gimnáziumok közül a siófoki Perczel Mór Gimnázium, a kaposvári Táncsics Mihály Gimnázium, a barcsi Széchényi Ferenc Gimnázium, a kaposvári Munkácsy Mihály Gimnázium és Szakközépiskola és a csurgói Nagyváthy János Középiskola, a szakközépiskolák közül a barcsi Dráva Völgye Középiskola, valamint a kaposvári Eötvös Lóránd Középiskola szerepelt a legjobban az elmúlt 5 év eredményeit figyelembe véve. (16. sz. és 17. sz. mellékletek)

1.5. A 9-10. évfolyami képzés

Az 1993-ban elfogadott szakképzésről és közoktatásról szóló törvények fogalmazták az új oktatási struktúrát, mely szerint a szakképzés a szakiskoláknál a 11-12. évfolyamon, míg a szakközépiskoláknál az érettségi után a 13-14. évfolyamon folyhat.

A 16. éves korig tartó általános képzés ez által elősegíti a későbbi pályaválasztást, lehetőséget biztosít a hasonló típusú intézmények közötti szabadabb mozgásra és így felelősségteljesebb lesz az érettebb korban történő szakmaválasztás.

A szakiskolák 9-10. évfolyamán gyakorlati oktatás nem folyt, ugyanakkor heti pár óras pályaorientációs képzést szerveztek az intézmények (ez nem teszi nehezzé az iskolaváltást). Ennek az iskolai szakasznak a végén eredetileg alapműveltségi vizsgát terveztek, amely több OKJ-s szakma tanulmányának előfeltétele lett volna a tervek szerint.

Így volt ez a 2000-es évek elejéig, amikor is a gazdasági élet, a kamarák hatására mégis csak megfogalmazódott egy olyan igény, hogy a 9-10. évfolyamon is folyjék gyakorlati képzés. Továbbá a tervezett alapműveltségi vizsga nem valósult meg, hanem helyette a szövegértés és matematika területeken kompetenciaméréseket szervez az oktatási kormányzat, amely objektív mérést jelent és az eredményektől függően kell tervezni a további munkát.

A középiskolák 9-10. évfolyami közismereti oktatása alapvetően az érettségihez vezető felkészítést szolgálja, melynek folytatásában a 11-12. évfolyamon szakmai alapozáshoz kötődő tantárgyak oktatása folyik.

1.6. Szakiskolák

a) Szakiskolai képzés

A megyei középfokú oktatási hálózatában 23 helyen van olyan szakmai képzés, amely a korábbi általános iskola utáni 3 éves képzést felváltja és a 11-12-13. évfolyamon folyó – érettségit nem adó – szakmai képzést jelenti.

A 9. sz. melléklet nagyon jól érzékelteti azt, hogy az 1991/92. tanévtől az 2006/2007. tanévig 13%-kal csökkent a középfokon tanulók között a szakiskolai (korábban szakmunkástanulók) aránya.

Az 1990. utáni gazdasági visszaesés, a képzések gyakorlati háttérének megszűnése, illetve radikális csökkenése ezt az iskolatípust érintette legjobban, s ennek is köszönhető a nagyfokú létszám-visszaesés. Ugyanakkor a képző iskolák kényszerhelyzetből átvállalták és azóta is fejlesztik a saját gyakorlati bázisukat. Ez a helyzet még sokáig fenn fog állni, de a nyugat európai gyakorlatban is kiemelkedő szerepet játszik az iskolák melletti gyakorlati bázis (a párhuzamos képzések jelentős csökkenésével a magas színvonalú technikát, technológiát oda telepítik). Ugyanakkor már megjelent központosított gyakorlati bázisként a TISZK-ek hálózata (16 db) és kialakulóban vannak az új koncepció alapján újabb TISZK-ek.

A szakmacsoportok szerinti létszámok igazolják a társadalmi igények megváltozását, a szolgáltatóipari jellegű szakmák térnyerését.

Szakmánként jelentős eltérés van a népszerűséget, a beiskolázást tekintve. A vállalati háttér leépülése különösen nehéz helyzetbe hozta a „klasszikus fémipari” szakmákat, mivel a forgácsolók, hegesztők, lakatosok és szerszámkészítők iránt jelentősen csökkent az igény. Az építőiparban kezdődött el a létszámcsökkenés és a 90-es évek első felében a nagyvállalati leépülések jelentős tanulóiigény csökkenést is jelentettek. Elsők között a kaposvári Építő- és Faipari Szakképző Iskola és a Nagyatádi Szakképző Iskola a saját gyakorlati lehetőségeinek vállalkozás jellegű oktatásával meg tudta oldani ezt a problémát.

A mezőgazdasági szakmánál túlképzés valósult meg, mivel a szövetkezetek, gazdaságok átalakulása nem tette lehetővé a nagyobb fokú alkalmazást. A képző iskolák és a fenntartók az általánosabb alapozású, illetve komplexebb tudást nyújtó oktatási formákat támogatták. Az 1-1 csoportos mezőgazdasági gépszerelő képzés Marcaliban, Barcsan a helyi, környékbeli igények kielégítését teljesíti, míg Csurgón (2007. augusztus 10-ig) – jelentős kollégiumi háttérrel – nagyobb volumenű a képzés, ami régiós szakember-utánpótlást is biztosít.

A kertész, dísznövénykertész, szőlő- és gyümölcsstermesztő szakmákat jó feltételrendszer mellett Szöcsénypusztán, illetve Balatonbogláron oktatják.

Az élelmiszeripari, kereskedelmi, vendéglátóipari szakmák iránt továbbra is jelentős az érdeklődés. Ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy

alapszolgáltatásokhoz kötődnek, illetve ezeken a területeken megvan a lehetőség a privát tevékenységre a vállalkozásra is.

A kereskedelmi és vendéglátóipari képzések sok helyen folynak a megyében: Kereskedelmi szakmákat Kaposváron, Baracson, Nagyatádon, Fonyódon és Siófokon, vendéglátó ipariakat pedig Kaposváron, Baracson, Kadarkúton, Nagyatádon és Siófokon oktatnak.

A Kaposváron folyó népszerű élelmiszeripari képzés és a minőségi egészségügyi képzés mellett továbbra is népszerűek a közlekedéssel összefüggő szakmák.

(Az autószerelő oktatás az általános iskola utáni 3 éves képzési időről, az érettségi utáni 2 éves időtartamra változott. E szakma racionalizálásával a 2000. évtől Kaposvárra és Csurgóra szűkült le a képzés bázisa, míg a már korábban és érettségi után oktatott autó-elektronikai műszerészeket Kaposváron és Tabon képzik.)

Az iskolák – a fenntartóikkal szorosan együttműködve – rugalmasan igyekeznek alkalmazkodni a kialakult helyzethez. Igény esetén a csoportok, illetve osztályok számát növelve (Pl. a Barcsi Ipari és Kereskedelmi Szakképző Iskolában a kereskedő és a szakács szakmánál a), vagy csökkenő képzési érdeklődés esetén osztály helyett csak csoport indításával, illetve kétévenkénti beiskolázással vagy adott szakma képzésének teljes megszüntetésével. (Pl. Siófokon a Baross Gábor Szakmunkásképző és Szakközépiskola szolgáltató jellegű képzéseinél.)

Általános tendenciaként tapasztalható, hogy – a már korábban leírtak figyelembevételével – szinte mindegyik szakmánál erősödött az iskolai gyakorlati bázisok szerepe.

Ellentmondásos több fenntartó önkormányzat viszonya a szakképző intézmények vállalkozó jellegű tevékenységéhez. (Ez országos tapasztalat is!)

Az esetek többségében pedagógiailag, szakmailag megalapozottan olyan gyakorlati tevékenységet kell folytatni az iskoláknak, amelyek alapvetően nem az ő feladatuk lenne. A képzési helyek túl gyors szűkülése viszont szükségessé tette ezt a megoldást, amellyel a szakképző iskolák pedagógusainak szellemi tartalékait épp úgy mozgósítják, mint ahogyan hatékonyan használják a gép- és eszközparkot is. A befolyó nyereség mindenkor a további iskolai célok megvalósítását szolgálja. Ugyanakkor az önkormányzatok némelyike ezzel a bevétellel csökkentetten biztosítja a költségvetési támogatást megszüntetve ezzel minden olyan motivációt, amely a szakképzés korszerűsítésének szándékát szolgálná. (Közismert, hogy a központi támogatás a szinten tartást sem fedezi.)

Többek között ez az oka annak is, hogy az iskolák közül kevesen vesznek részt a munkaerő-piaci képzésekben.

A szakiskolák tartalmi, módszertani munkájának megújítását szolgálta a 2003-tól indult, több szakaszos Szakiskolai Fejlesztési Program, amelyben a következő intézmények vettek, vesznek részt:

Jálics Ernő Általános Iskola és Vendéglátóipari Szakképző Iskola Kadarkút,

Építő- és Faipari Szakképző Iskola, Kaposvár,

Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskola, Kaposvár,

Széchenyi István kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola, Kaposvár,

Rippl-Rónai József Közlekedési Szakképző Iskola, Kaposvár (2007. szeptemberig)

Széchenyi Zsigmond Szakképző Iskola, Szőcsénypuszta
Eötvös Lóránd Műszaki Középiskola, Kaposvár

b) Speciális szakiskolák

A demográfiai hullám növekedése a '90-es évek elején szükségessé tette a szakiskolai hálózat bővítését, s így 1994/95. tanévre már 11 helyen működött ilyen iskola (háztartási ismeretek, különböző betanított szakmai képzések). Ennek is volt köszönhető, hogy a demográfiai csúcs 5-6 évében sikerült elérni, hogy júniusban mindegyik tanulónak volt helye valamelyik iskolában s így az iskolák vezetői tudták tervezni a következő tanévüket.

Az 1998/99. tanévtől azonban már csak két helyen folyik speciális szakiskolai képzés (Somogyváron a Somogy Megyei Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola Gyermekotthon és Diákotthon és Kaposváron a Bárczi Gusztáv Általános Iskolában)

A jogszabályi változások leszűkítették a speciális szakiskola fogalmát az 1990 előtti csak fogyatékosok szakképzésével foglalkozó képzésre. A két iskolában döntően olyan szakmai képzések folynak, amelyek nem kötöttek alapvizsgához. (3-5 szakmában, összesen évfolyamonként 14-16 tanulóval)

1.7. A Térségi Integrált Szakképző Központ (TISZK) szerepe, létrejötte

A rendszerváltás előtt a gyakorlati oktatás fő színterei a szakképzés mindkét típusában a vállalati tanműhelyek voltak. 1990-től a szerepük csökkent és megnőtt az iskolai tanműhelyek, majd a cégek, egyéni vállalkozók feladatvállalása e téren.

Jelenleg a szakképzésben résztvevő fiatalok 85-90%-a tölti a gyakorlatát a gazdálkodó szerveknél.

E rendszer előnye, hogy újra a gazdaság szereplői képzik a leendő utánpótlásukat, ugyanakkor hátránya, hogy a cégek főként a saját profiljuknak megfelelően tudják átadni a tananyagot, nehezen képesek a teljes képzési programot megtanítani a náluk lévő tanulóknak. Az iskolai tanműhelyek feladata pedig abban van, hogy a tananyagot megfelelő eszközökkel, berendezésekkel a lehető legkorszerűbb tudást kapják a tanulók. Valamennyi iskolai tanműhelyt korszerűen felszerelni, üzemeltetni roppant költséges. Ahhoz, hogy a gyakorlati képzés színvonala hatékony és gazdaságos lehessen, elengedhetetlen volt létrehozni és működtetni a több iskolát ellátó, összefogó, a közös erőforrásokat koncentráló tanműhelyeket, szakképzést irányító bázisokat, a Térségi Integrált Szakképző Központokat.

A TISZK-ekre vonatkozó pályázati eljárás 2004-ben kezdődött, amelynek eredményeként 16 TISZK jött létre, közülük kettő a Dél-Dunántúlon. A megyében a kaposvári TISZK működik hat kaposvári, egy szigetvári és egy dombóvári iskolával.

A 2007. szeptemberétől működő Kaposvár TISZK Infrastrukturális fejlesztése a HEFOP 4.1.1. alapján összesen 816 millió Ft-ból (54,3 m Ft önrésszel), illetve a szakképzési program megvalósítása a HEFOP 3.2.2. intézkedéssel 355,7 mFt-ból, (önrész nélkül) valósult meg.

A szakmai fejlesztések – együttműködve a gazdaság szereplőivel és a Somogyi Kereskedelmi és Ipar Kamarával – elsősorban az építőipari, gépészeti, műszaki-technológiai és a vendéglátóipari területeket érinti.

További TISZK-ek létrehozása várható más módon történő szerveződéssel, szakmai tartalommal.

1.8. A gazdasági kamarák helye és szerepe a szakképzésben

A gazdasági kamarákról szóló 1994. évi XVI. törvény az iskolai szakképzés területén (tanulószerződés létesítése, a gyakorlati helyek szakmai ellenőrzése, a vizsgáztatás szakmai tartalmának egyeztetése valamint a vizsgáztatásban való effektív részvétel) továbbá a gyakorlatot biztosító gazdasági egységek szakmai megfelelésének ellenőrzésénél, a szakemberek folyamatos továbbképzésénél, átképzésénél, a mestervizsgák szervezésénél biztosít jogosítványt a kamaráknak.

A szakképzésről szóló 1995. évi LXXXIV. törvény megerősítette a kamarák szakképzéssel kapcsolatos feladatait.

A kamarai törvény a 121/1999. évi módosítása több területen szűkítette a kamarák hatáskörét, de a szakképzés területén változatlanok a tevékenységi formák. (Közismert, hogy a központi támogatás a szinten tartást sem fedezi.)

A kamara jelenleg nem rendelkezik olyan eszközökkel, melyekkel a fenntartó önkormányzatokat vagy az iskolákat kötelezhetné arra, hogy mely szakmák oktatása folyjon az iskolákban, de 2008. január 1-től a Regionális Képzési és Fejlesztési Bizottságban jelentősen megnő a szerepük, a bizottság elnökhelyettesi személyét is a kamara fogja biztosítani.

A kamara csak közvetítheti a gazdaság igényeit, melyet eddig is tett.

Ugyanakkor kis mértékben bővült a kamarák szerepe a szakképzésben. A kamara megkapta a jogot arra, hogy az iskolák képzőhelyeit ellenőrizze, valamint a 2004/2005. tanévtől a kamara átvette 16 szakma gondozását. Ezeknél kidolgozta az ipari és kereskedelmi kamara a szakmai és vizsgáztatási követelményeket, illetve ezekben a szakmákban szintvizsgákat szervezett.

2007. január 1-től az átvett szakmákban a kamara fogja szervezni a vizsgákat, illetve a kamara adja a vizsgaelnököt.

1.9. Az iskolán kívüli szakképzés helyzete

A nem iskolai szakképzést a különböző munkaerő-piaci képzésekre szakosodott cégek, vállalkozások végzik. A Somogy Megyei Munkaügyi Központ segítségével szervezett tanfolyamok mellett, önálló intézményi kezdeményezések is történtek, nagyon változó sikerrel. A szakmaiság megőrzése érdekében – az iskolai szakképzés minőségéért – az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szerepelnek kizárólag iskolákban oktatható szakmák. A jelenleg még több mint 900 szakmát tartalmazó OKJ várhatóan jelentős mértékű csökkentéssel az Európai Unió országainak szakmajegyzékéhez hasonló kisebb jegyzékké alakul folyamatosan és közben megjelennek az adott szakmák vizsgakövetelményei is.

Jelentős szerepet tölt be a nem iskolarendszerű képzések bázisaként a Pécsen működő Regionális Átképző Központ, amely Somogy megyében is szervez – többször szakképző iskolában – tanfolyamokat munkanélkülieknek és további szakmát elsajátítani szándékozóknak egyaránt.

1.10. Középiszkolai felnőttoktatás

Az iskolaszervezet szerves része a középiszkolai felnőttoktatás, amelyek különböző formái találhatók a megyében. E képzésben azok vesznek részt, akik szakmunkásképzőkben vagy szakiskolákban fejezték be tanulmányaikat vagy különböző okok miatt abbahagyták azokat.

A 2 éves nappali jellegű intenzív szakmunkások szakközépiskolájának megszűnése után a 3 éves levelező szakmunkások szakközépiskolája és a 4 éves dolgozók gimnáziuma lehetőséget biztosít az érettségihez az említett tanulóknak.

A felnőttoktatás leglényegesebb adatait szemlélteti a 18. sz. melléklet.

2. Célmeghatározás

- Az intézményi irányítás területén a stabilitásoknak kell megvalósulnia, mivel ez segítheti elő a szakmai munka színvonalának fejlődését.
A tulajdonosi és a fenntartói feladatok kettősségéből adódó konfliktusok, egyeztetési gondok csökkentése.
A képzések racionalizálása, a koncentráció növelése, a gazdaságosabb képzési struktúra kialakítása érdekében.
- Az oktatás struktúrájának a szabályozásában világosan meg kell különböztetni a képzési szinteket, a konkrét iskolaszervezési megoldásokat.
Alapvetően a stabilitásra kell törekedni az iskolai struktúrában.
- A tankötelezettség felemelése 18 évre (az 1998. szeptemberétől az általános iskolát kezdőknél), hosszabb távon megvalósuló célkitűzés, melynek konkrét formáját – a megjelenő jogszabályok szerint – a jövőben kell kialakítani.
Az alap- és középfokú oktatás együttes időtartama általában 12 év.
- A középiskolai oktatás bővítése, az érettségizők számának növelése, a felsőfokú oktatásra történő beiskolázások arányának javítása, az érettségi utáni kvalifikáltabb szakmai képzések megszerzése (amely a munkanélküliség elkerülésének valószínűségét növeli) érdekében egyaránt. Növelni kell az érettségit adó képzéseken belül az általánosan alapozó oktatásban résztvevők számát, mert a későbbiekben ők lesznek a legalkalmasabbak arra, hogy a gazdaság változó igényeihez gyorsan tudjanak alkalmazkodni.
- Növelni kell az érettségi utáni iskolarendszerű képzések lehetőségét.
A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően kell rendezni a közoktatás, a felsőoktatás és a szakképzés határterületén kialakuló un. posztsekunderi (akkreditált felsőfokú szakképzés helyzetét, amely nem tekinthető a középfokú oktatás részének, de megvalósulhat középfokú oktatási intézményben is.
- Az új szakmai képzések bevezetése, a régiók módosítása során célszerű törekedni a folyamatos, felmenő rendszerű átalakításra és a pedagógusok foglalkoztatásának biztosítására. A helyi igények figyelembevételével, a fenntartó önkormányzat lehetőségei alapján szükséges elvégezni a módosításokat.
- A gazdasági ágazatonkénti változásoknál figyelembe kell venni a munkaerőpiacot, a helyi, illetve a régió érdekeit, a gazdaságosságot, a gazdasági kamarák közreműködésével.
Az alacsony kihasználtságú intézmények szabad kapacitását (pl. a délutáni időszakban) a munkanélküliek képzésében, valamint egyéb át- és továbbképzésekben szükséges hasznosítani. Ennek érdekében erősíteni kell az együttműködést a Dél-Dunántúli Regionális Munkaügyi Központ Somogy Megyei Kirendeltségeivel és a Pécsi Regionális Át- és Továbbképző Központtal.
- Az intézmények személyi feltételének javításához biztosítani szükséges a megfelelő végzettségű pedagógusokat.
Javítani kell a már működő pedagógusok iskolai végzettségét, ösztönözve a továbbtanulásukat.

- A tárgyi feltételrendszer korszerűsítését kell biztosítani a kötelező eszköz- és felszerelésekre vonatkozó (közismereti és szakmai tantárgyak esetén egyaránt) jogszabályok figyelembevételével.
 Igénybe kell venni az oktatás modernizálásához a bel- és külföldi képzési célú pénzforrásokat, a TÁMOP, TIOP-ban szereplő pályázati forrásokat.
 A feltételrendszer javítása érdekében – a lehetőségek figyelembevételével – az intézmények racionális működését kell megvalósítani.
 A több épületben működő iskolák esetén ez akár a feladatok kevesebb helyen történő végzését is jelentheti.
- A középiskolák tartalmi munkáját javítani szükséges egyrészt a korábbi szintjükhöz képest, illetve – az Európai Unióhoz közeledést is tekintve – a külföldi normákhoz igazítottan is. Aktívabb részvétel szükséges a középiskolai tanulmányi versenyeken.
 A minőségbiztosítási rendszerhez, azok követelményeihez kapcsolódó széleskörű feladatok a tantestületek, de egyre inkább a diákság számára is fegyelmezettebb konstruktívabb, innovatívabb munkát kell, hogy jelentsenek. Szélesíteni szükséges az oktatási választékot az egészséges életmódra nevelés, a testnevelés területén, mert a tanulók fizikai állapota ezt igényli. (Az intézmények pedagógiai programjai is kiemelten foglalkoznak ezzel a nevelési területtel.) Kiemelt fontosságú – az európai szakmai koncepciókhoz is illeszkedően – az egész életen át tartó tanulás folyamat feltételének biztosítása, a környezettudatos szemlélet kialakítása és fejlesztése, valamint az idegen nyelv tanítás feltételeinek tanítása.
- Tervezhetőbbé és zökkenőmentesebbé kell tenni a 9-10. évfolyami beiskolázást. Biztosítani kell, hogy minél előbb valamennyi tanuló megtalálja a számára kedvező továbbtanulási lehetőséget. A pályaorientációs képzés mellett a – gazdasági egységek igényeinek megfelelően – a gyakorlati képzés igényét is támogatni kell.
- A továbbiakban is támaszkodni kell a szakiskolák melletti gyakorlati bázisokra, amelyek még középtávon is meghatározók lesznek. (Amíg a gazdaság ténylegesen meg nem erősödik – ennek már vannak jelei –, és igényli a tanulóképzést, illetve érdekeltébb lesz, addig a gyakorlati képzés úgy van biztonságban, ha az iskolák melletti gyakorlati bázisokon valósul meg.)
 Ugyanakkor a formálódó új típusú TISZK-ekhez alkalmazkodva egyre inkább az intézményközi gyakorlati bázisoknak nő meg a szerepe, a besegítés más iskola gyakorlati tevékenységébe, kiegészítve annak szakmai profilját, biztosítva az adott szakmai követelményrendszer teljes spektrumának megismerési lehetőségét.
 Biztosítani kell a felzárkóztató oktatást azoknak a tanulóknak, akik szakmát szeretnének tanulni, de még nincs meg hozzá a megfelelő előképzettségük, nincs meg a teljes általános iskolai tanulmányuk.
 A 2+2 illetve a 2+3 képzési idejű szakmák oktatásának intenzitása (folyamatosan vagy egy-egy év szüneteltetéssel vagy teljesen befejezve a képzést) a képző iskola társadalmi, gazdasági környezetének függvénye kell, hogy legyen. Kiemelten kell foglalkozni azokkal a szakterületekkel, amelyekben – a gazdasági fejlődés hatására – igény jelentkezhet a tanulóképzésre (idegenforgalom, vendéglátás, lakatos szakmák és egyéb fémipar, építőipar).
- A szakmai képzések színvonalának emelése érdekében meg kell szüntetni azokat a párhuzamos képzéseket, amelyek vagy azonos önkormányzati irányítás alatt állnak, vagy a feltételrendszer ezt szükségessé teszi. Így nyílik csak lehetőség a korszerűbb technikák, technológiák megismerésére.

Ennek a szervezeti formáját is úgy kell megtalálni, hogy az lehetőséget biztosítson az intézményi önállóság megőrzésére.

Szerveződni kell a szakképző iskoláknak a gazdaságos és szakmailag a megrendelőknek (gazdaság!) legtöbbet nyújtó formában, biztosítva ez által a munkaerő-utánpótlás biztosítását a gazdaság minden területére.

- A gazdasági kamarák kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak a szakképzés minőségének biztosításában, különös tekintettel a gyakorlati helyek ellenőrzésében, valamint a vizsgakövetelmények egyeztetésében.
- Az iskolán kívüli szakképzés és az iskolai képzések jobb összehangolását biztosítani kell és ehhez a munkaügyi szervezetnek, valamint a gazdasági kamarák szakembereinek bevonása szükséges. Ellenőrzöttebb, szakmailag megalapozottabb képzéseket kell folytatni.
- A középiskolai felnőttoktatással alapvetően az érettségizettek számát lehet növelni, a szakmai igényesség, a tartalmi követelmények maradéktalan teljesítése mellett. El kell kerülni, hogy csak „érettségi” bizonyítvány-gyártás” történjen. A tandíj fizetés csak az alapszolgáltatás fölötti intézményi szolgáltatás esetén legyen csak lehetséges. Biztosítani kell ugyanakkor, hogy – a tartalmi munka színvonalának megtartása mellett – ne csak önkormányzati intézmények végezhesenek ilyen típusú oktató-nevelő munkát.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok

- Folyamatos kapcsolattartás a tulajdonos és a fenntartó önkormányzat között, egyeztetések az oktatási- nevelési intézmények feltételrendszerének javítása valamint a szakmai munka racionalizálása érdekében.
A jogalkotók felé információk biztosítása a középfokú szakképzés, a középfokú oktatás irányítási jogszabályainak módosításához.
A Térségi Integrált Szakképző Központok létrehozásának második szakaszában már 2007. végétől egyeztetések szükségesek az egyes szakképző intézmények fenntartó között a hatékonyabb, gazdaságosabb, a szakmailag megalapozottabb együttműködésre.
- A jelenlegi struktúra – a 4, 6 és 8 osztályos gimnáziumok, a 4+1 vagy 4+2, illetve a 2+2 vagy 2+3 éves szakképző iskolai oktatások (Az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott képzési idővel a 10. évfolyam illetve a 12. évfolyam után folyó szakképzésben) – alapvető megtartása mellett növelni kell az érettségit adó képzésben résztvevők számát. Az iskoláztatás kibővítését az érettségi utáni iskolarendszerű képzési lehetőségek jobb kihasználásával kell elérni.
- A gimnáziumoknál továbbra is a 4 évfolyamos képzés a meghatározó, míg a 6 és a 8 osztályos képzés a fenntartói igények szerint változott, változik. (Barcson a Széchényi Ferenc Gimnáziumban a 8 osztályos, Kadarkúton a 6 osztályos képzési igény jelentkezett.)
A középiskolai oktatás bővítését szolgálta az önkormányzati, illetve a magán és alapítványi iskolákban folyó 2 illetve 3 éves szakmunkások szakközépiskolája, melyeket felváltottak a 4 évfolyamos dolgozók szakközépiskolái, melynek képzési időtartama – a jelentkező előtanulmányaitól függően – lecsökkenthető 1 évvel.

Mindezek az oktatási formák „lefedik” a megye egész területét. A már meglévő és átalakuló ilyen jellegű képzésekhez, akkor lehet csak újabbaknak (magán vagy alapítványi) csatlakozni, ha igényes tartalmi munkájuk mellett, még olyan további kedvező lehetőséget is biztosítanak, amelyek fejlesztik a helyet biztosító oktatási intézmény tárgyi ellátottságának színvonalát.

Az érettségi utáni iskolarendszerű képzés bővülését is lehetővé teszi az érettségiszerző fiatalok arányának növelése.

A világbanki képzésekbe történő bekapcsolódás is, ezt a célt szolgálta. A tanulók számára biztosított magas színvonalú (EU-s követelményekkel azonos) oktatás mellett ez a képzés lehetővé tette az érintett pedagógusok innovációs képességeinek erősödését is.

Kaposváron humán és idegenforgalmi (Munkácsy M. Gimnázium és SZKI), informatikai és gépész (Eötvös L. Műszaki Középiskola), élelmiszeripari és környezetvédelmi (Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskola), informatikai és közgazdasági (Noszlopy G. Közgazdasági Szakközépiskolai), mezőgazdasági és informatikai (Móricz Zsigmond Mezőgazdasági SZKI), Baracson kereskedelmi marketing és környezet- és vízgazdálkodási (Dráva Völgye Középiskola); gazdasági (követő program) Széchenyi Ferenc Gimnázium, SZKI); Balatonbogláron gazdasági informatikus (követő program) (Mathiász J. Középiskola); Fonyódon híradásipari (követő program) (Bacsák György Szakképző Iskola) szakmákban folynak ilyen magas színvonalú képzések.

- A minőségi szakképzés, a felsőfokú szakképzés felé történő nyitás – a középfokon tanulók továbbtanulását is elősegítve – megvalósulását tette lehetővé az akkreditált felsőfokú szakképzés indítását. Ennek a folyamatnak a folytatása a lehetőségek figyelembevételével célszerű, mert a tanulók érdeklődésének megfelelő irányba tudnak tanulni, majd tovább tanulni úgy, hogy a felsőfokú szakképzés során a későbbiekben beszámítható kreditpontok szerezhetők.
- Az intézmények szakképzési profiljának bővítését átalakítását kizárólag a helyi környezet, a fenntartó egyeztetésével, a tényleges igények körültekintő, reális felmérése mellett szabad csak elvégezni. Ilyen igények alapján indult a vadgazdálkodási technikus képzés a szöcsénypusztai Széchenyi Zsigmond Szakképző Iskolában (a 2,8 hektáros vadspark létesítése az oktatást és a közművelődést egyaránt szolgálja), a gépészeti, informatikai, idegenforgalmi oktatás Nagyatádon az Ady Endre Gimnázium és Szakközépiskolában, vendéglátóipari szakközépiskolai és falusi turizmus képzés Kadarkúton.

A racionalizálás eredményeként a megyei önkormányzat fenntartásában működő szakképzők közül az autószerelő képzés csak Csurgón a Nagyváthy János Középiskolában, az autóelektronikai oktatás pedig Tabon a Rudnay Gyula Középiskolában folyhat. (Ugyanitt 40 év után megszűnt a mezőgazdasági gépész szakma oktatása.) Szintén e program keretében szűnt meg a pedagógiai szakközépiskolai beiskolázás Csurgón a Nagyváthy János Középiskolában. (A pedagógiai jellegű OKJ-s szakmák érettségi után 1-2 év alatt elsajátíthatók.)

Szintén az ésszerűsítésre való törekvés, a gazdaságosság volt az oka 2007. augusztus 10-től az ádándi Fekete István Szakiskola és Kollégium jogutóddal való megszüntetésének. A mezőgazdasági gépész szakmai képzést a továbbiakban a tabi Rudnay Gyula Középiskola, Szakiskola és Kollégium végzi a térségben.

Kaposváron szintén a gazdaságosság és a megalapozottabb szakmai munka szervezéseként összevonta a fenntartó a 2007/2008. tanévtől az Eötvös Lóránd Műszaki Középfokú Iskolát és a Rippl-Rónai József Közlekedési Szakképző Iskolát.

Barcson a városi integráció eredményeként 2007. szeptemberétől fuzionált a középfok két intézménye (Széchényi Ferenc Gimnázium és Szakközépfokú Iskola, a Barcsi Ipari és Kereskedelmi Szakképző Iskola) a település alsó fokú intézményeivel. A változásokat a gazdaságosság és a pályázati lehetőségek jobb kihasználása érdekében tették.

- A középfokú oktatási-nevelési intézmények tárgyi és személyi feltételeinek folyamatos javítása kiemelt feladat, mivel nélküle a tartalmi munka is károsodna. A kisvárosokban, de még a megyeszékhelyen is szükséges lenne szolgálati lakásokra, amelyek elsősorban a nyelvtanárok, informatikusok és a matematika, fizika szakosok letelepítését segítené.
(A községek általános iskolai szakos ellátottságát is nehezíti a szolgálati lakások számának jelentős csökkenése.)
A szükséges pedagógiai végzettség megszerzésében jelentős segítség az a központi támogatás, amellyel a továbbtanulások költségeit központilag lehet biztosítani s így tehermentesítik az intézményt, a fenntartók. Ennek felhasználása a jövőben is kiemelt feladat!
- A tárgyi feltételek javításához igénybe kell venni a pályázati lehetőségeket, amelyek nemcsak a szakképző iskolánál jelenthetnek forrásbővítést az oktató-nevelő munka érdekében. (Az állami normatív támogatás a költségek csak 60-70%-át tudja biztosítani, bár intézményenként más arányban.)
A kötelező eszköz- és felszerelések beszerzését biztosító jogszabály betartását a fenntartók kiemelten kell, hogy kezeljék. Sokat segít a teljes oktatási-nevelési intézményhálózatnak a megyei közoktatási közalapítvány pályázataiban szereplő témakörökre kért támogatások.
- Jelentős segítséget nyújthat az oktatási-nevelési intézményeknek a saját bevételek növelése is, melyek formái nagyon változatosak lehetnek. A tantermek, iskolai helyiségek bérbeadása, nyári üdültetés, tanfolyamok szervezése, termékek árusítása egyaránt jó lehetőség a plusz pénzügyi források mobilizálására.
Az intézményekben folyó oktató-nevelő munka feltételrendszerének javítása valósul meg a Kadarkúton tervezett intézménybővítéssel, átalakítással, Fonyódon új középfokú kollégium létesítése komplex művelődési, kulturális intézmény-együttesben valamint a folyamatban lévő nagyatádi Ady Endre Gimnázium és Szakközépfokú Iskola korszerűsítésével.
- A tartalmi munka javítása érdekében az intézmények a belső továbbképzéseiken, hospitálásokon – különös tekintettel a gyakorlattal és a módszertani felkészültséggel nem rendelkező pályakezdő pedagógusok esetében - túl erősítsék a kapcsolataikat a kistérségi intézményekkel, szakmai tapasztalatcseréken, tanulmányi kulturális versenyeken egyaránt.
A megyei szaktanácsadói hálózatot aktívan kell mozgósítani az intézményi gondok, kérések esetén.
A tanulók számára mind az intézményekben, mind intézmények között biztosítani kell olyan foglalkozásokat, amelyek élményszerűbben közvetítik az információkat, a tananyagot. A tanórai foglalkozásokon túl versenyek, előadások, gyűjtőmunkák kell, hogy színesítsék a diákéletet.

- Széles körűvé kell tenni a minőségbiztosítás értelmezését, bevezetésének alkalmazásának fontosságát belső továbbképzésekkel, országos szakértők meghívásával, intézmények közötti tapasztalatcserékkal.

2004-ben a fenntartói minőségirányítási programok alapján elkészültek az intézményi minőségirányítási programok is, melyeket 2007. március 31-ig hozzá kellett igazítani a fenntartó minőségirányítási programjához.

A központi minőségirányítással kapcsolatos pályázatokon való sikeres szereplés (először 2007 tavaszán kerültek ezek kiírásra, de lesz folytatásuk 2008-ban is) a teljesítmény motivációs és a kompetenciamérésekkel összefüggő témakörökben egyaránt segíti a minőségirányításban dolgozók motivációját, illetve az intézmény ilyen irányú tevékenységének hatékonyságát.

A már meglévő sporttagozatos képzés mellett (Építőipari- Faipari Szakképző) a szintén kaposvári Eötvös Lóránd Műszaki Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium alakítja ki az egészséges életmódra nevelés aktív lehetőségét.
- Az aktívabb pályaválasztási tevékenységgel szorosan összefügg a reálisabb beiskolázás, a 9-10. évfolyami tanulmányok végzése. Növelni kell az iskolai propagandamunkát a tanulók beiratkozásához, és a megtartásukhoz egyaránt. Ugyanakkor a 9-10. évfolyamon valamennyi diáknak és szülőnek kell rendelkezni azokkal az információkkal, amelyek eligazítják őket a 10. évfolyam utáni teendőkről.

Az iskoláknak szorosabb kapcsolatot kell kiépíteni a munkaügyi és a pedagógiai szakmai szolgáltatást végző szervezetekkel, személyekkel.
- A szakiskolák, illetve a szakközépiskolák mellett kialakult gyakorlati bázisok további fejlesztése szükséges, mivel még a nagy kapacitású, tőkeerősnek tudott gazdasági egységeknél is okoztak (okoznak) válságot a tanulóképzésben az elbizonytalanodó helyzetük. Csak megalapozott, körültekintően kialakított gyakorlati bázisoknak szabad létrejönni elsősorban az új, gazdasági egységek igényei esetén. A meglévő tanüzemek (pl. Kaposváron a Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskola), tantertermek, tankonyhák (Kaposváron a Széchenyi István Kereskedelmi, Vendéglátóipari Szakképző Iskola, Siófokon a Krúdy Gyula Szakközépiskola és Szakiskola, Kadarkúton a Jálics Ernő Általános Iskola és Vendéglátóipari Szakképző Iskola) és egyéb intézményi gyakorlati helyek korszerűsítése, minőségének szinten tartása szükséges

A kaposvári Építőipari- és Faipari Szakképző Iskola szakmai, tárgyi feltételrendszere korszerűen kialakított, a pályázati támogatásoknak is köszönhetően. E képzés fő megyei bázisaként viszont nagyobb fokú figyelmet, személyi feltételek javítását igényelné, valamint szorosabb, hatékonyabb koordinációt a már működőképes Kaposvár TISZK-vel. Fejleszteni szükséges a szöcsénypusztai Széchenyi Zsigmond Szakképző Iskolában a kertész és az építő szakmacsoport gyakorlati feltételrendszerét.

Ugyanakkor a hasonló képzéseket már régóta folytató intézményekkel (pl. a kertész szakmáknál a balatonboglári Mathiász János Középiskolában, asztalosnál a kaposvári Építő- és Faipari Szakképző Iskolával) szorosabbá kell tenni az együttműködést, tanulói, pedagógusi tapasztalatcserékkal továbbképzések szervezésével.

Az agrártevékenységet folytató iskolák esetében a fő megyei bázis Csurgó kell, hogy legyen. Az oktatás-nevelés a képzés fokozatosan áttérül az érettségit adó, kvalifikáltabb oktatás irányába – a szakiskolai képzés megtartása mellett – hiszen a

Nagyváthy János Középiskolában mindehhez adottak a tárgyi és a személyi feltételek.

A marcali, tabi és a barcsi szakképző iskola az egy-egy szakmai csoport oktatásával (a mezőgazdasági gépész szakmákban) a helyi igények szerint tudja végezni a jövőben is a szakképzést.

Kaposváron a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium fenntartásában működő Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskola, a Kaposvári Egyetem „árnyékában” kiváló feltételekkel rendelkezik ahhoz, hogy az általános mezőgazdasági képzést végezni tudja.

Balatonbogláron a Mathiász János Középiskolában is jelentős, a saját gyakorlati képzési hely szerepe, hiszen a tantervi előírások, követelmények teljesítésén túl bevételt is jelent az iskolának a „tanulógazdaság”.

A szakiskolák melletti gyakorlati bázisok jelentősen csökkentek a fémipari, ruhaipari területen, melynek oka elsősorban a tanulói érdeklődés hiánya és e szakmák presztizsének változása. Ugyanakkor a ruhaipari szakképzés területén voltak olyan fejlesztések is – a kaposvári Zichy Mihály Iparművészeti és Ruhaipari Szakképző Iskola, a tabi Rudnay Gyula Középiskola, Marcali Szakképző Iskola – amelyek a minőségi oktatást tudták biztosítani. Az igények növekedésével ezek a kapacitások jól hasznosíthatók.

Az építőipari szakképzésben a legjobb feltételrendszer Kaposváron van, mivel itt biztosított a diákok gyakorlati oktatása, valamint a kollégiumi elhelyezése is.

Természetesen a helyi igényekhez való alkalmazkodás alapján, a képző iskolák feltételrendszerét figyelembe véve folyhat ilyen jellegű szakképzés Barcon, Curgón, Siófokon.

A racionális beiskolázás, csoportszervezés alaposabb egyeztetést igényel a társintézményekkel, a fenntartókkal és mindkét gazdasági kamarával

Napjaink egyik legkorszerűbb ismeretanyagával kell, hogy rendelkezzen az, aki híradástechnikai, elektronikai szakmai területen dolgozik.

E szakmák szakember-utánpótlását képzik Tabon a Rudnay Gyula Középiskolában (mechatronikai műszerész), Fonyódon a Bacsák György Szakképző Iskolában (informatikai-, tv- és videó műszerész), valamint Kaposváron az Eötvös Lóránd Műszaki Szakközépiskola és Szakiskolában (elektrotechnika-villamosipari). Folyamatos szakmai fejlesztéseket kell megvalósítani a képzőkkel szoros kapcsolatban lévő cégekkel (Tabon a Flextronics; Fonyódon a Fonyton, Kaposváron az MBKM Videoton és a KVG a partner) ugyanakkor kapcsolatokat kell keresni más hasonló profilú gazdasági egységekkel is, a képzés jövőjének stabilitása érdekében. (A teljes függőségi viszony negatív hatású lehet a képzésre, problémák jelentkezése esetén.)

Művészeti szakképzést folytat a Zichy Mihály Iparművészeti és Ruhaipari Szakképző Iskola, Kaposváron.

A keramikus, alkalmazott grafikus, textilműves, textilrajzoló és modelltervező asszisztens, képgrafikus, elektronikus grafikus, képszerkesztő képzési lehetőségek még a régió kívülről is vonzza az érdeklődő tanulókat, bár évről évre csökkenő számban. További, erőteljesebb propaganda, a tanítványok kiállításainak nagyobb megismertetése segíthetik az eredményesebb beiskolázást, a magas színvonalú képzés biztosítását.

Az iparművészeti képzés mellett a kaposvári Toldi Lakótelepi Általános Iskola és Gimnázium folytat még művészeti képzést, drámapedagógiai, illetve ének-zenei területen.

További továbbtanulási lehetőségek hasonló területeken (kibővítve a táncművészeti oktatással) Pécsen a Művészeti Szakközépiskolában vannak, ahol minden évben van pár somogyi tehetséges tanuló.

Az egészségügyi szakképzés székhelye már évek óta csak Kaposváron (érettségit nem adó és érettségi utáni képzésekkel) van. Az előregedő, megyei lakosság színvonalasabb egészségügyi, szociális ellátásának igényét mindössze a Szigethy-Gyula János Egészségügyi Szakképző Iskola biztosítja. Ezért is szükséges a többszintű egészségügyi szakemberellátás biztosításához az OKJ-s szakmák felnőttképzési lehetőségeit is felhasználni. (Kaposváron ennek több évtizedes múltja van.)

A gazdasági, kereskedelmi szakmák területén a tanirodai rendszerek kialakítása a cél, amelyekben – különösebb anyagi következmények nélkül – szimulálni lehet az egyes szakmai területek tevékenységét, (áru- és pénzforgalom, belkereskedelmi – sőt az INTERNET-nek köszönhetően – külkereskedelmi tevékenységek, banki forgalmak, stb.) Kaposváron a Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskola, és Széchenyi István Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola, a barcsi Dráva Völgye Középiskola, a barcsi Széchenyi Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola, a marcali Berzsenyi Dániel Gimnázium és Szakközépiskola valamint a siófoki Krúdy Gyula Szakközépiskola és Szakiskola már kialakította ezt a korszerű – pályázatokkal is támogatható – oktatási-rendszert.

Szintén a napjaink igényeihez alkalmazkodó az a szakképzés, amely a környezetvédelem területén jelentkezik akár önállóan, akár szakmacsoportba beépítetten. Siófokon a Baross Gábor Szakképző Iskolában, Barcon a Dráva Völgye Középiskolában és Kaposváron a Kinizsi Pál Élelmiszeripari Szakképző Iskolában folyik magas színvonalon e témakör szakmai oktatása. Továbbra is kiemelt hangsúllyal kell foglalkozni ezzel a képzéssel (arányosan elosztva a megye területén, bár különféle a képzések irányultsága), a hozzátartozó infrastruktúra (laboratóriumok, eszközök, stb.) modernizációjával. Döntően a belföldi és a külföldi pályázatokat kell sikeresen elkészíteni a programok teljesüléséhez. A 2004. évi Európai Unióhoz történt csatlakozással még jobban fölértékelődik ez a terület és a már meglévő bázisok továbbképző helyszínek is lehetnek.

Ezek a képzések jó alapot jelentenek a 2007-ben a Kaposvári Egyetemen indult környezetvédelmi, egyetemi szintű képzéshez. Az Európai Unió pár éven belül követelményként támasztja az önkormányzatoknak, gazdasági egységeknek a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkező környezetvédelmi szakemberek alkalmazását. A nem önkormányzati iskolák közül a nagyberényi EDUCATIONIS Oktatási Alapítványi Szakképző Iskola az eddigi közismereti oktatás folytatásaként saját bázisú szakképzést tervez megvalósítani számítástechnikai és agrárjellegű szakmák területén.

A TIT Alapítványi Középiskola és Szakiskola pedig elsősorban Barcon, Nagyatádon, Siófokon és Kaposváron is részben a saját bázisára (számítástechnika) valamint bérelt gyakorlati helyekre építetten (gazdasági jellegű szakmák) valósítja meg a szakképzését.

A Művelt Szakemberekért Alapítványi Középiskola pedig az érettségire történő felkészítés mellett gazdasági, informatikai jellegű képzéseket folytat Kaposváron és Kadarkúton.

A speciális szakiskolákat (Kaposváron a Bárczi G. Ált. Iskola; Somogyváron a megyei fenntartású intézmény) erősíteni kell abban, hogy a különböző, hátrányos helyzetűeknek szóló pályázatokban még aktívabban vegyenek részt. Ezt a képzési

formát alapozzák Nagybajomban a Kolping Katolikus Szakiskola és Kollégiumban, valamint Marcaliban a Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai, Módszertani Intézményben a 9. évfolyam indításával.

A kadarkúti Jálics Ernő Általános- és Szakképző Iskolában folyamatosan biztosítani kell azokat a feltételeket, amelyekkel 9. évfolyamon a felzárkóztató évfolyam működhet, ahová a speciális általános iskolában végzettek, illetve a hiányos előképzettséggel rendelkezők tudnak továbbtanulni és a szakképző iskola gyakorlati bázisán eljuthatnak a szakmai oktatásig.

Rugalmasan kell alkalmazkodni a gazdaság részéről jelentkező szakmai igényekhez és ekkor – a megfelelő szakmai és jogi körültekintés után – annak a feltételrendszerét meg kell teremteni.

- Mélyreható változást jelenthet a még csak körvonalazódó új típusú Térségi Integrált Szakképző Központoknak létrejötte, mert akármelyik formáció (társulási a különböző fenntartók közötti megállapodás alapján vagy az integrált a közös fenntartó alá tartozó intézmények szerveződése, amelynek során székhely intézmény és tagintézmények lennének vagy egyéb együttműködési megállapodással létrejövő TISZK) is alakul meg még 2008.szeptemberéig (eddig kell létrejönniük, hogy a különböző fejlesztési támogatásokból a szakképző intézmények részesülhessenek.) A 2008. január 1-től újjá alakuló Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok jelentős feladatot kapnak a régiós szakképzés szervezésében, a képzési arányok és irányok meghatározásában.
- A gazdasági kamarák és a megye oktatás irányítása közötti kapcsolatokat egymás rendezvényein, fórumain, bizottságaiban történő kölcsönös részvétellel lehet erősíteni.
A Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság, a Somogy Megyei Köznevelési Közalapítvány Kuratóriuma, Somogy Megye Közgyűlésének Oktatási, Közművelődési és Tudományos Bizottsága, a Somogyi Kereskedelmi és Ipar Kamara Szakképzési Bizottsága, a Somogy Megyei Agrárkamara rendezvényei jó fórumai ezeknek az együttműködéseknek. A kölcsönös tájékoztatókon, tapasztalatcseréken túl aktív részvétel szükséges a gyakorlati képzések ellenőrzésében. (A Központi Szakképzési Alap biztosít is ehhez támogatást a kamaráknak), a moduláris szakmai tartalmak, a vizsgakövetelmények kidolgozásában (a Nemzeti Szakképzési Intézet – a szakmai vizsgák felelőse – be is vonja a kamarák képviselőit ebbe a munkába), a szakma vizsgákon, – mint vizsgabizottsági tag – történő kamarai részvétellel, illetve a kamara által gondozott 16 szakma esetében vizsgálónői szereppel.
Továbbá a már meglévő Kaposvár TISZK Szakmai Tanácsadó Testületében részt vesz az ipari és kereskedelmi kamara képviselője, közvetítve a gazdasági egységek igényeit. A további TISZK- szervezésekénél is alapvető fontosságú a részvételük.
- A szakképző iskolák a szabad kapacitásaik kihasználásával (pl. a délutáni időszakban) részt tudnak venni az iskolán kívüli szakképzésben. A náluk lévő tárgyi feltételrendszert, a pedagógusok szellemi kapacitását ugyanakkor csak az érdekeltség figyelembevételével lehet igénybe venni. Ehhez olyan pozitív fenntartói hozzáállás kell, amelyik felismeri ezeknek a képzéseknek a fontosságát, súlyát szakmailag és gazdaságilag egyaránt. Az iskolai tevékenység lehet a garancia a szakmai minőségre, jobban mint azok a képző szervezetek, akik a gyors haszon reményében akár jóval kisebb költségekkel, gyengébb minőséggel próbálkoznak

oktatni az iskola ellenében. A kamarák és a munkaügyi szervezetek illetékesei e területen is sokat tudnak segíteni az iskolai képzések megvalósulásában, a szakmai színvonal biztosításában.

(Természetesen nemcsak az iskola biztosíthatja a jó színvonalat, de nagyobb a valószínűsége ennek – a folyamatos kontroll miatt –, mint a piacon jelenlevő képzők többségénél.)

- A középiskolai felnőttoktatást (az érettségihez jutás levelező vagy esti formája 2001 szeptemberétől) a tartalmi igényesség, a vizsgakövetelményekre történő felkészítés megvalósulása mellett a piaci lehetőségek érvényesülése kell, hogy jellemezze. A hosszú idő óta ilyen oktatással is foglalkozó iskolák a jogszabályi változások figyelembevételével kezdhették meg a beiskolázásukat 2001 szeptemberére, legyenek akár önkormányzati, akár egyéb (alapítványi, magán) intézmények. A nem önkormányzati középfokú intézmények szakmaiságának, jogszerű működésének ellenőrzését – a jogszabály adta keretek között – szükséges elvégezni, elsősorban a megyei főjegyző irányításával.

X. fejezet

Kollégiumi és diákotthoni ellátás

1. Helyzetelemzés

1.1. Kollégiumok

Somogy megye középfokú kollégiumi és diákotthoni hálózatát 6 önálló és 22 iskolával együttműködő intézmény jelenti. A nem önálló kollégiumok is megfelelő pedagógiai önállósággal rendelkeznek.

A Somogy Megyei Önkormányzat fenntartásában működő kollégiumok:

Önálló kollégiumok:

- Aranypart Középiskolai Kollégium és Nevelési Tanácsadó, Siófok
- Boglári Kollégium, Balatonboglár
- Balaton Kollégium, Fonyód

Középiskolai keretekben működő kollégiumok:

- Nagyváthy János Középiskola, Szakiskola és Kollégium, Csurgó
- Dráva Völgye Középiskola és Kollégium, Barcs
- Rudnay Gyula Középiskola, Szakiskola és Kollégium, Tab

Valamennyi kollégium fő tevékenység a tanulók iskolai feladatokra történő felkészítése. Ennek során a felzárkóztató, szintre hozó foglalkozások és a tehetséggondozás változatos formáit alkalmazzák a minél jobb eredmény érdekében.

A létszámadatok alapján (19. sz. melléklet) megállapítható, hogy a kihasználtság csak pár esetben 100%-os, vagy nagyobb ennél.

A kollégiumok működésénél a pedagógiai munka mozgásterét alapvetően meghatározza – a személyi ellátottság mellett – az épület jellege, kora.

A fenntartók elkötelezettsége a minőségi változtatás iránt egyértelmű, hiszen számos beruházás történt a diákok jobb elhelyezése érdekében.

A megyeszékhelyen jelentős változások történtek. 2003. szeptember 1. óta működik az új, 448 férőhelyes kollégium, amely a gimnáziumi tanulók diákotthoni elhelyezését szolgálja, Klebersberg Középiskolai Kollégium néven, mely a korszerűtlenné vált Baross Kollégiumot váltotta ki.

2003. június 30-ával megszűnt, mint önálló költségvetési intézmény a Gyergyai Albert Középiskolai Kollégium. Alapfeladata meghagyásával szervezeti összevonásra került sor a vele egy épületben levő Eötvös Lóránd Műszaki Középiskolával. A kollégiumi férőhely ellátottsága elegendő az elhelyezési igények kielégítésére. Az új kollégium belépésével pedig a színvonal országos összehasonlításban is javult.

A Marcaliban működő kollégium önállósága megszűnt, jelenleg a Berzsényi Dániel Gimnázium és a Szakképző Iskola igazgatása alatt működik. A kollégiumi férőhelyek meghaladják az igényeket, bővítésre a továbbiakban sem lesz szükség.

A somogyzsitfai Széchenyi Zsigmond Szakközép és Szakiskola Kollégiumában a 2007. január 16-án történt tüzeset miatt a diákok a marcali Berzsényi Dániel Gimnázium kollégiumában kerültek elhelyezésre a 2006/2007-es tanév második felére. A

2007/2008-as tanév elején a diákok még mindig Marcaliban foglalhatták el kollégiumi szállásukat. Szöcsénypusztán az épület műszaki átadása megtörtént. A földszinten és az első emeleten teljes felújításra volt szükség, a tetőtér pedig új elrendezésben épült meg. Az új kollégium 53 szobájában mintegy 160 diákot tudnak majd elhelyezni.

A nagyatádi József Attila Kollégium épületében 2006 őszén kezdődtek a rekonstrukciós munkálatok.

A Dráva Völgye Középiskola és Kollégium 2006. évben befejezett jelentős felújítása, bővítése a barcsi és a középrigóci kollégiumi ellátást is jelentősen fejlesztette, korszerűsítette.

A Somogy Megyei Közgyűlés 67/2007.(VI.15.) sz. határozatával elrendelte az ádándi Fekete István Szakiskola és Kollégium megszüntetését, a tabi Rudnay Gyula Középiskola, Szakiskola és Kollégium jogutódlásával, a gyakorlati oktatás bizonyos részeinek ádándi telephelyen való megvalósításával. A tabi kollégium alkalmas a magasabb tanuló létszám befogadására.

A kollégiumok pályázati esélyeit növelve erősödő tendencia az egységes iskola és kollégium létrehozása. Ez az integráció kézenfekvő azoknál az intézményeknél, ahol az adott kollégium adott iskolához köthető.

Előnyei:

- További lehetőséget biztosít a racionális munkaszervezéshez a kollégiumi tevékenység áttekintése, annak lehetővé tétele, hogy a kollégiumi feladatok az iskolához kapcsolódóan egy szervezeti forma keretei között valósuljanak meg.
- Biztosítható az egységes pedagógiai program megalkotása, a különböző feladatok egy nevelőtestületen belüli szétválasztása.
- Lehetséges a rendelkezésre álló szakembergárda felhasználása az iskolai és a kollégiumi feladatok végrehajtásához.

Az integráció hátránya lehet, hogy a kollégiumi nevelés-oktatás az iskolai oktatás mellett háttérbe szorulhat.

1.2. Diákotthonok

A közoktatási törvény a megyei önkormányzat kötelező közoktatási feladatául szabja a többi gyermekkel együtt nem foglalkoztatható, illetőleg oktatható fogyatékos tanulók általános iskolai és diákotthoni ellátását.

Magyei önkormányzat által fenntartott diákotthonok:

- Somogy Megyei Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon, Somogyvár
- Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani Központ, Kaposvár

Egyéb, a megyében működő diákotthonok:

- Bárczi Gusztáv Módszertani Központ, Kaposvár
- Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola és Speciális Szakiskola és Diákotthon, Nagybajom
- Speciális Általános Iskola és Diákotthon, Igal
- Szivárvány Gyógypedagógiai és Módszertani Központ, Barcs

A fenti intézmények főbb mutatószámait a 20. sz. melléklet tartalmazza.

A hallássérült gyermekek óvodai ellátását és általános iskolai ellátását a megyei önkormányzat által fenntartott Duráczy József Pedagógiai Fejlesztő és Módszertani

Központ biztosítja az egész Dél-Dunántúli Régió igényjogosultai számára. A diákok 32%-a részesül diákotthoni ellátásban.

A megyei önkormányzat a saját fenntartású intézményei közül a lengyeltótiban, a somogyváriban és az öreglakiban hajtott végre jelentős változtatásokat. A 34/2007.(IV.27.) sz. KH alapján a Somogy Megyei Közgyűlés 2007. augusztus 1-el elrendelte a lengyeltóti Csalogány Általános Iskola és Diákotthon jogutód nélküli megszűnését, továbbá Lengyeltóti Város Önkormányzata számára évenkénti költségvetési rendeletében elfogadott meghatározott támogatást biztosít a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására. Kötelező beiskolázási és teljes körű ellátást biztosító intézményként kijelölte a somogyvári Somogy Megyei Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon intézményt.

A Somogy Megyei Közgyűlés 35/2007.(IV.27.) sz. határozatával elrendelte 2007. augusztus 1-el az öreglaki Somogy Megyei Általános Iskola, Diákotthon és Gyermekotthon önálló intézmény megszüntetését és integrálta a somogyvári Somogy Megyei Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon intézménybe.

A diákotthonokban az egyéni bánásmód elve fokozottan érvényesül. A személyre szabott fejlesztési tervek alapján törekedni kell esélyegyenlőség megteremtésére.

2. Célmeghatározás

- A megye középfokú oktatási szerkezete, a TISZK-ek létrehozása szükségessé teszi a meglévő kollégiumi férőhelyek jobb kihasználását, a tanulók kulturált elhelyezését, számukra korszerű programok biztosítását, és szükség esetén kollégium építését, bővítését.
- A legjelentősebb változás Siófokon várható, ugyanis Siófok Város Képviselő-testülete a 84/2007.(VII.5.) sz. határozata alapján önként vállalt feladatát, a középiskolai kollégiumi ellátást 2011. szeptember 1-től nem kívánja fenntartani, így a Somogy Megyei Önkormányzatra hárul – kötelező feladatként – a siófoki középiskolákban tanuló diákok kollégiumi ellátásának biztosítása. Ebben az esetben egy intézményben, az Aranypart Középiskolai Kollégium és Nevelési Tanácsadó bővítésével megvalósítható a kötelező feladatellátás. A Somogy Megyei Önkormányzat kötelező feladatként teljes egészében ellátná a középiskolai tanulók nevelését, fejlesztését az Aranypart Kollégium igazgatása alatt. Ez előreláthatóan komolyabb átalakítás, anyagi ráfordítás nélkül is, a „B” épület tartalék kapacitásával, és a nevelési tanácsadó máshol történő elhelyezésével megoldható, azonban a kibővített kollégium egyszerre növelheti meg az intézmény bevételeit és a fenntartó kiadásait.

Továbbra is biztosítani kell Nagyatádon az Éltes Mátyás Általános Iskola, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat és Nevelési Tanácsadó tanulóinak elhelyezését az önálló kollégiumban.

- A somogyzsitfai Széchenyi Zsigmond Szakközép és Szakiskola újjáépített kollégiumának műszaki átadása megtörtént, hátralévő feladat a berendezés. A tervek szerint szakaszosan haladnának, hogy a kollégisták az elkészült szárnyakba már beköltözhessenek.
- Azokban a kollégiumokban, ahol a tanulólétszám csak egy intézményhez kötődik erősíteni kell a kollégiumi nevelők aktívabb iskolai jelenlétét (óraadás lehetőségével is), továbbá az egyes rendezvények kölcsönös látogatását. Az éves munkatervekben rögzíteni kell ezt az együttműködést.

3. **A helyzetelemzésből és a célmeghatározásból adódó feladatok**

- A szükséges szakmai és tárgyi feltételek biztosítása.
- Szabadférőhelyek gazdaságosabb kihasználása.
- Esélyegyenlőség megteremtése, ezen belül a hátrányokkal érkezők felzárkóztatása, lemaradók számának csökkentése, tehetséggondozás.
- Az egészséges életmód kialakításhoz szükséges feltételek megteremtése.
- A demokratikus diák-önkormányzati rendszer működtetése.
- Szabadidő kultúrált eltöltése.
- A kollégiumok pedagógiai programjaiban célként meghatározott tevékenységek – képzés, ismeretbővítés, személyiségfejlesztés, egyéniség kibontakoztatás, szocializációs készségek kialakítása – valósuljanak meg a gyakorlatban is.

XI. fejezet

Pedagógiai-szakmai szolgáltatás

1. Helyzetelemzés

1.1. Feladat-ellátási kötelezettség

A fejlett közoktatási rendszerek működésében fontos szerepet tölt be az oktatást segítő szolgáltató és támogató intézményrendszer, a pedagógiai-szakmai szolgáltatás, ami a megosztott felelősségi elven működő közoktatási rendszerekben, ahol mind a helyi fenntartói, mind az intézményi szint kiterjedt autonómiával rendelkezik, szerepet játszanak a döntés-előkészítésben és azok megvalósításában is.

A helyi önkormányzati és a közoktatási törvény a megyei önkormányzat kötelező feladatául szabja a pedagógiai-szakmai szolgáltatásról való gondoskodást. A megyei önkormányzatok feladat-ellátási kötelezettségét a pedagógiai-szakmai szolgáltatások terén az 1990. évi helyi önkormányzatokról szóló LXV. törvény 70. § (1) bekezdése alapozza meg, amely szerint a megyei önkormányzat kötelező feladatként gondoskodik „pedagógiai és közművelődési szakmai tanácsadásról és szolgáltatásokról”, a közoktatási törvény (Kt.) 87. § (1) bekezdés c) pontja pedig rögzíti, hogy a megyei önkormányzat „köteles gondoskodni” az „önkormányzati pedagógiai-szakmai szolgáltatásról”.

E feladatát a megyei önkormányzat 1999 decemberéig intézményfenntartással (SOPI), ezt követően a Somogy Megyei Önkormányzat és a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola (Jogutódja: a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar) között feladat-ellátási szerződéssel közoktatási megállapodás jött létre. A Somogy Megyei Önkormányzat a pedagógiai-szakmai szolgáltatási feladatait átadta, teljes ellátási kötelezettséggel a Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskolának, ami a megállapodásban foglaltak alapján 2000. január 1-én megalapította a Pedagógus-továbbképző és Szolgáltató Intézetet. Az intézet területi pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat lát el, fenntartója és felügyeleti szerve a Kaposvári Egyetem.

A pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat nyújtó szervezeteket érő kihívások a 2006-os, a közoktatás helyzetéről szóló országos jelentés összegzi. A pedagógiai szakmai szolgáltatások tartalmára, az e feladatokat ellátó szervezetek működésére vonatkozó jogi szabályozás 2002-2006 között nem változott. Ez azt jelenti, hogy e szektor működési kereteit továbbra is egy 1994-es, 1998-ban és 2001-ben módosított miniszteri rendelet szabályozza.

Az elmúlt időszakban a közoktatási rendszerben bekövetkezett változások a pedagógiai-szakmai szolgáltatási területen a következő kihívásokat, változásokat eredményezték:

- erősödött a *nonprofit, piacorientált szolgáltatók* jelenléte, bővült tevékenységük
- változtak a *források és a finanszírozási szabályok*
- *új szolgáltatások iránti igények* jelentek meg
- gyengült a *szakértői és szolgáltatói tevékenységek* különválasztása
- *többcélú kistérségi társulások* is bekapcsolódtak a szolgáltatások megszervezésébe.

A pedagógiai-szakmai szolgáltatói feladatokat ellátó intézmények száma 2002 és 2006 között mintegy háromszorosára nőtt, az intézményhálózat fenntartói körét tekintve igen differenciált. A legnagyobb, önkormányzati fenntartói körön belül szintén jelentős átalakulás következett be. Az ellátási kötelezettséggel nem rendelkező, nem önkormányzati szolgáltató intézmények és vállalkozások elsősorban azokon a területeken igyekeztek előretörni, ahol a lehető legnagyobb hasznot remélhették: ilyen elsősorban a továbbképzés és a mérés-értékelés. Összességében e folyamatok tehát felszínre hozták, hogy mely szakmai szolgáltatásokat lehet és érdemes piaci alapon működtetni, és melyeket szükséges lényegében ingyenes szolgáltatási körben biztosítani.

A pedagógiai-szakmai szolgáltatások állami finanszírozásának alakulásában jelentős változásként értékelhető a 2003. és a 2004. évi költségvetési törvényben e feladatra megállapított kötött felhasználású normatíva megjelenése, melyet a tanulólétszám alapján igényelhetek a fenntartók, az intézmények a területileg illetékes megyei pedagógiai szolgáltató mellett vagy helyett, bármely OM-azonosítóval rendelkező intézmény szolgáltatásait igénybe vehették. A feladatellátást finanszírozó címzett normatíva – amint arra korábban már utaltunk – a 2005. és 2006. években a szabadon felhasználható normatívák közé került át. A Nemzeti Fejlesztési Tervhez kapcsolódó pályázatok megjelenése, az önkormányzati és intézményi minőségirányítási programok elkészítése, az intézményi önértékelés és a külső értékelés jelentőségének növekedése olyan új szolgáltatási igényeket generált, amelyek nem tartoznak a jogszabály által jelenleg meghatározott pedagógiai szakmai szolgáltatások körébe. Ezek közé sorolható például a külső intézményértékelés, az NFT-hez kapcsolódó pályázatírás, az esetleg több megyére is kiterjedő konzorciumok működésének és monitorozásának szakértői támogatása.

1.2 A pedagógiai-szakmai szolgáltatás főbb jellemzői

A megyei önkormányzat kötelezettségeit e téren a Kt. 36. §-a részletezi, ami rendelkezik a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról. Ennek (1) bekezdése alapján a „közoktatási intézmények és fenntartóik, valamint a pedagógusok munkáját, továbbá a tanulói érdekvédelemmel összefüggő tevékenységet pedagógiai-szakmai szolgáltatások segítik.” A Kt. 36. § (2) bekezdése tételesen felsorolja a pedagógiai-szakmai szolgáltatás minden egyes, megyei önkormányzati feladat-ellátási kötelezettségbe sorolható elemét: *a) pedagógiai értékelés; b) szaktanácsadás; c) pedagógiai tájékoztatás; d) igazgatási, pedagógiai szolgáltatás; e) pedagógusok képzésének, továbbképzésének és önképzésének szervezése; f) tanulmányi és tehetséggondozó versenyek szervezése; g) tanulókat tájékoztató, tanácsadó szolgálat.* A feladat-ellátás mikéntjéről a Kt. 36. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a „pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat az igényeknek megfelelően kell szervezni.” Ehhez kapcsolódik a (4) bekezdés, amely rögzíti: „pedagógiai-szakmai szolgáltatást az láthat el, aki rendelkezik a jogszabályban meghatározott feltételekkel.”

Somogy megyében a pedagógiai-szakmai szolgáltatások jórészt a *PTSZI-Kaposvár*, mint megyei pedagógiai intézet látja el (szolgáltatóként még megjelent Somogy megyében például a Commitment Köznevelési Kht., amely minőségbiztosításhoz kapcsolódó szolgáltatásokat látott el Kaposvár megyei jogú város által fenntartott intézményekben). A PTSZI-Kaposvár, mint megyei pedagógiai intézet tevékenysége három részre osztható:

Alaptevékenységhez kapcsolódó szakmai szolgáltatások:

- pedagógiai értékeléssel és méréssel kapcsolatos feladatok ellátása
- szaktanácsadói hálózat működtetés
- pedagógiai tájékoztatás (informatikai, könyvtári és általános tájékoztatás)
- igazgatási, pedagógiai szolgáltatás, kistérségi társulások, iskolaszövetségek működésével kapcsolatos feladatok
- pedagógusok továbbképzésének, önképzésének segítése, szervezése
- tanulmányi és tehetséggondozó versenyek, szakmai segítése, összehangolása
- tanuló tájékoztató és tanácsadó szolgálat működtetése
- intézmények és fenntartók szakmai szolgáltatási igényeinek kielégítése
- közoktatás információs rendszerének működtetése (Hírlevél, könyvtár, állandó tankönyvbemutató, számítógépes információ, iskolai kiadványok, füzetek, segédanyagok kiadás, stb.)
- innovációhoz kapcsolódó feladatok

Kiegészítő tevékenységek:

- kül- és belföldi intézményi kapcsolatok szervezése
- pedagógiai kiállítások, versenyek szervezése, hagyományok ápolása
- pedagógia propagálása (Hírlevél, filmek, kiadványok, információs rendszer)
- pályaválasztási munka segítése
- BGR-modellben való részvétel

Vállalkozási alapon szervezett tevékenységek:

- külső mérésben, értékelésben való részvétel szakértői megbízásokkal
- minőségbiztosításban, Comenius-programban szervezetként való részvétel
- tankönyvek, tanári segédeszközök fejlesztése, kiadása
- részvétel a taneszköz-forgalmazásban, tankönyv és taneszköz bolt fenntartása
- nyomdai szolgáltatások
- pedagógusátképzés (vezetőképzés, szakirányú képzés, OKJ képzés).

A PTSZI-Kaposvár helyzetére is jellemző, országsszerte megfigyelhető folyamat, hogy személyi és tárgyi feltételei romló tendenciát mutatnak. Ennek egyik oka, hogy a fenntartók országos szinten sem tudták biztosítani a jogszabályban előírt feltételeket, amelyeknek 2001-ben még négy intézet felelt meg teljes egészében, 2005-ben azonban már egy sem. A finanszírozási bizonytalanság, a fenntartói támogatás csökkenése, az önkormányzati szolgáltatói intézménytámogatás csökkenése az intézményhálózat erőteljes erodálódását eredményezte.

2. Célmeghatározás

- A pedagógiai szolgáltatások ellátásában bekövetkezett változások, a feladatellátás bizonytalan finanszírozási helyzete, a megyei pedagógiai intézetek szerepének és működtetésének országsszerte megfigyelhető változása, a pedagógiai-szakmai szolgáltatások piacosodása arra ösztönzik a feladatellátásért felelős megyei önkormányzatot, hogy a helyzetelemzésből fakadóan, újragondolva a *kötelező pedagógiai-szakmai szolgáltatások* (Kt. 36. § (2) bekezdésben tételesen felsorolva) teljesítésének a módját, az alábbi célokat jelölje meg:

- **A pedagógiai értékelés, mérés** elterjesztésével és hatékonyságának növelésével el kell érni, hogy a jelentkező intézményi mérési igények kielégítésére, valamint a szakértői ellenőrzésekhez a mérési anyagok rendelkezésre álljanak, ehhez kellően képzett szaktanácsadói stábbal rendelkezzen a szolgáltató, aki önálló munkakörben dolgozó, speciálisan képzett munkatársakat is foglalkoztat e feladat ellátására. Átalakulás tapasztalható a mérések tartalmában. Az országos kompetenciamérés hatására 2003 és 2004 között csökkent a tudásszint- és a képességmérések aránya, ugyanakkor markánsan nőtt a nevelési eredményvizsgálatoké, és ugyancsak jelentősen megemelkedett az egyéb (zömében elégedettség) vizsgálatoké.
- **A szaktanácsadás** vonatkozásában cél az intézményi rendszer bővítése, a megbízásos alapon működő tanácsadók számának emelése, a tantárgygondozói rendszer kiépítése, a térségi tanácsadás hatékonyságának javítása. A megyei szaktanácsadói névjegyzéken szereplő szaktanácsadók létszáma 2001-hez képest jelentős mértékben csökkent, ezen belül drasztikusan visszaesett az állandó megbízással rendelkező szaktanácsadók száma, aminek eredményeképpen a szaktanácsadás döntő mértékben eseti megbízási szaktanácsadókkal, feladatfinanszírozással működik. A szaktanácsadás tartalma ugyanakkor az igények változása következtében jelentősen átalakult. Gyengült az egyes tantárgyakhoz való kötöttség, mivel az igényelt szolgáltatások kétharmada nem tantárgyi területre vonatkozott. Elérendő még a pedagógiai tanácsadói rendszer működésének és hatékonyságának javítása, különös tekintettel a minőségbiztosításra, a Comenius tanácsadói hálózati rendszer működtetésére, a hatékony pedagógiai módszerek elterjesztésére.
- **A pedagógiai tájékoztatás** az egyik legdinamikusabb szolgáltatási terület, készülnek havi információs lapok, önállóan vagy a hírlevél részeként rendezvénynaptárak, pályázati tájékoztatók. Honlapot, speciális gyűjtőkörű pedagógiai könyvtárat valamennyi intézmény működtet. Elterjedt gyakorlat a kihelyezett bemutató egy-egy célcsoportnak, illetve évente egy, a jelentősebb tankönyvkiadókkal együtt megszervezett bemutató lebonyolítása. A pedagógiai tájékoztatás feladatkörében friss szakmai információkkal kell ellátni az intézményeket, hozzáférhetővé téve a szakmai munkát segítő adatokat, tanügyi dokumentumokat (tantervek, tankönyvek, segédletek), használatbavételükhöz tájékoztatást kell nyújtani. Információk közvetítésével a szaktanácsadók és az információs rendszer segítségével biztosítani kell a nevelésben, oktatásban dolgozók tájékozottságának fokozását.
- **Igazgatási, pedagógiai szolgáltatási feladatokkal** összefüggő célok ellátása során szakértői tevékenység szervezéséhez, kisebb mértékben elvégzéséhez a működés hatékonyabb formáit kell kialakítani. E tevékenység célja továbbra is a programok elkészítése tanügyi iskolai dokumentumokhoz, valamint segítségnyújtás és tanácsadás iskolaszervezeti, közgazdasági és jogi kérdésekben.
- **A pedagógusok képzések és továbbképzések** terén igen kiterjedt a nem önkormányzati szolgáltatók, valamint a felsőoktatási intézmények közreműködése. Az akkreditált továbbképzési programok területén 2000 óta folyamatos a részvétel csökkenése, ami összefüggésben van a továbbképzési normatíva nominálisan is csökkenő mértékével. A továbbképzések tartalmát illetően változatlanul jellemző, hogy a szűk tantárgyi munkához kötött képzések iránt elenyésző az érdeklődés, inkább az átfogó, komplexebb programok népszerűek a pedagógusok körében. Itt a

kínálati bővítése, a szaktanárok megmutatkozó hiányának pótlása, a szakirányú továbbképzési igények kielégítése, a tanfolyami kínálat és hatékonyság javítása, a minőség biztosítása tekinthető elsőrendű célnak. Továbbképzési formák: akkreditált tanfolyamok, szakvizsgát adó továbbképzések, egynapos programok, az ún. szakmai napok, konferenciák, regionális/megyei hatókörű rendezvények. A közelmúltban jelentősek voltak a rövid képzési-információs szolgáltatások, ebben szerepe lehet az önkormányzati minőségirányítási programok elkészítésének és a többcélú kistérségi társulások létrejöttének. Az új típusú érettségi szervezésére, lebonyolítására igazgatók, jegyzők, illetve a középiskolai szaktanárok részvételével folytak felkészítő tanfolyamok.

- **A tanulmányi és tehetséggondozó versenyek** megyei szintű szervezésére, koordinálására, a versenyrendszer működtetésére az országosan kidolgozott és elfogadott elvek alapján továbbra is igény van.
- **A tanulókat tájékoztató és tanácsadó szolgálat** működtetése a pedagógiai-szakmai szolgáltatások egyik leginkább vitatott területe. Egyes szakvélemények szerint „a tanulói érdekvédelemmel összefüggő ügyek kezelése jobb helyen lenne a különböző ifjúsági szerveződéseknel, a civil szféra érdekvédelmi, érdekképviseleti szervezeteinél, mások viszont kiemelik, hogy ez a szolgáltatás és információs hozadéka belső fejlesztési programokat is generálhat, például az értékelés, a kooperáció, az iskolai közélet területein.” Az itt mutatkozó feladat a diákönkormányzatok segítése, a jogaik érvényesítéséhez szükséges ismeretek nyújtásával, tanügy-igazgatási, közgazdasági, jogi információk közvetítésével. Emellett az iskolákban folyó pályaválasztási tevékenység (pályaválasztási felelősök, osztályfőnökök) segítése, koordinálása, tájékoztatás a pályaválasztásban érintett más szervezetekkel együttműködve.
- **A projektek tervezése és megvalósítása** ugyan nem tartozik a kötelezően ellátandó pedagógiai-szakmai szolgáltatások közé, mégis a szolgáltatók tevékenységében mindennapi gyakorlattá vált. 1997–2001 között az intézetek bázisán 51 projekt indult, 2003–2004-ben ez a szám már 121. A szakmai pályázati lehetőségek bővülésének is köszönhető, hogy ugrásszerű növekedés van mind az országos (2-ről 41-re), mind a regionális (3-ról 16-ra) és a megyei hatókörű (25-ről 41-re) projektek tekintetében. A korábbiakhoz képest új jelenség a konzorciális típusú együttműködést kívánó projektek megjelenése, szaporodása, ami nyilván a finanszírozók szándéka szerint is a hálózatos tanulást, innovációt erősíti (KOMA, PHARE, közalapítványok és különösen az NFT I-II. pályázatai). A szakmai pályázatokhoz, projektekhez is kötődik a szolgáltatók felében folyó kutatási tevékenység.

3. A helyzetelemzésből és célmeghatározásból adódó feladatok

A pedagógiai mérésről, értékeléssel kapcsolatos feladatok:

- intézményi mérési megrendelések kielégítése
- intézményi nevelő- és oktatómunka eredményességének feltárása
- felkészülés a növekvő mérési feladatok ellátására a közoktatásban
- a nevelési-oktatási intézmények belső értékelési rendszerének kialakítását segítő tanácsadói feladatok ellátása
- pedagógiai és komplex intézményértékelési eszközök és módszerek megismertetése és terjesztése

A szaktanácsadással összefüggő feladatok:

- oktatási, pedagógiai módszerek megismertetése és terjesztése
- a névjegyzékre került megyei szaktanácsadói hálózat megőrzése
- a megbízással működő szaktanácsadó képzése, továbbképzése
- a szaktanácsadók részvételének és közreműködésének biztosítása a tanulmányi és tehetséggondozó versenyekben

A pedagógiai tájékoztatás feladatai:

- szakmai információk, adatok és tanügyi dokumentumok (tantervek, tankönyvek, segédletek stb.) gyűjtése, őrzése, feldolgozása és használatba adása
- a pedagógiai szakkönyvtár működtetése, beszerzési körének szélesítése, a tankönyvtár, médiatár, pedagógiai adatbank fejlesztése
- oktatástechnikai és oktatástechnológiai szolgáltatások nyújtása
- tankönyvek, segédkönyvek, pedagógiai kiadványok bemutatása, forgalmazása
- pedagógiai-szakmai tájékoztatók, kiadványok készítése, forgalmazása
- a pedagógiai szakkönyvtár együttműködése az iskolai könyvtárakkal

Igazgatási, pedagógiai szolgáltatás feladatai:

- közreműködés a nevelési-oktatási programok, tantervek készítésében, átdolgozásában, ezek megismertetése, felhasználásuk segítése
- iskolaszervezetre vonatkozó tanácsadás

A pedagógusok továbbképzése és önképzése területén jelentkező feladatok:

- éves továbbképzési kiadványok készítése (tanfolyamok, szakirányú továbbképzések) közzététele, a beiskolázás lebonyolítása
- a tanfolyamok hatékonyságának mérése, minőségbiztosítás rendszerének működtetése
- a kínálat-kereslet összhangja érdekében évente felmérés készítése a szükségletek feltérképezésére
- a pedagógusok önképzésének biztosítása érdekében, tanácskozások, pedagógiai napok, szakmai ankétok, fórumok szervezése
- tapasztalatcserék szervezése, szakmai pályázatok írása, megbízásra kísérletek, kutatások indítása vagy azokban való részvétel
- a pedagógusokat szakvizsgára felkészítő tanfolyamok szervezése a főiskolai kar tanszékeivel együttműködve

A tanulmányi és tehetséggondozó versenyek szervezésének feladatai:

- tanulmányi és tehetséggondozó versenyek szervezése, összehangolása
- bővíteni a megyében indítható, szervezhető versenyek számát, jellegét
- a versenyek megrendezéséhez pályázati lehetőségek kihasználásával pénzügyi fedezet biztosítása

A tanuló tanácsadással és tájékoztatással kapcsolatos feladatok:

- a tanulók, tanulóközösségek, és diákönkormányzatok segítése
- a tanulók jogainak érvényesítéséhez ismeretek, információk nyújtása
- a diákönkormányzatok működésének segítése

A projektek tervezése és megvalósítása terén:

- szolgáltatói tevékenységben előtérbe kell állítani az intézményi pályázatok és projektek támogatását, elősegítését
- elősegítendő a szakmai pályázati lehetőségek maximális kihasználása
- szakmai pályázatokhoz, projektekhez kötődő kutatási tevékenység erősítése

Informatikai rendszerhez fűződő feladatok

- informatikai rendszer folyamatos bővítése, bevontak körének növelése
- pedagógiai intézet honlapjának aktualizálása, e-mailen való kapcsolattartás

A pályaválasztással kapcsolatos feladatok:

- pályaválasztási felelősök képzése, továbbképzése
- az osztályfőnökök pályaválasztási munkát koordináló feladataihoz segítségadás (tájékoztató, tanfolyam, és egyéb módon)

Az önkormányzati szakmai döntésekkel kapcsolatos feladatok:

- együttműködés önkormányzatokkal, iskolafenntartókkal a térségi szakmai feladatok, bázisintézmény-hálózat létrehozásában és annak működtetésében
- önkormányzati szakmai döntések előkészítésében részvétel

A kötelező megyei pedagógiai-szakmai feladatok ellátásának újragondolása

- a szolgáltatások költséghatékonyabb biztosítása
- szakmai kihívások korszerűbb megválaszolása
- megyei önkormányzat érdekérvényesítésének erősítése szakmai kérdésekben
- a pedagógiai intézetben folyó szakmai munkáról részletes évenkénti beszámoló megkérése
- a megyei önkormányzat közvetett intézményfenntartás helyett közbeszerzési eljárással történő szolgáltatás-vásárlás kereteinek kialakítása
- átgondolandó kötelező pedagógiai-szakmai feladatok ellátásának megbontása (továbbképzési tanfolyamok, pedagógiai könyvtár, mérési-értékelési feladatok, szaktanácsadás, pedagógiai igazgatási szolgáltatás_különválasztása, több szolgáltatótól való megrendelése)

A szolgáltatás-vásárlás előnyei: csökkenhet a feladatellátásra fordított finanszírozási összeg; aktuális szakmai igények szerint történhet meg a feladatellátás; a szolgáltatói szerződés akár évente felülvizsgálható; a szolgáltatásnyújtással kapcsolatos intézményi elégedettség folyamatosan nyomon követhető; adott szerződés fenntartása vagy módosítása rugalmasan alkalmazkodhat a Somogy Megyei Önkormányzat szakmai igényeihez és költségvetési lehetőségeihez.

A következő időszakban, figyelembe véve a szolgáltatás-vásárlással együtt járó kockázatokat is, a PTSZI-Kaposvár és a Somogy Megyei Önkormányzat szakmai kapcsolatának tisztázása mellett, a megyei önkormányzatra háruló kötelező pedagógiai-szakmai szolgáltatási feladatok ellátásának újragondolása és újraszervezése javasolt.

XII. fejezet

a Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány tevékenysége

1. Helyzetelemzés

A közoktatásról szóló 1996. évi LXIII. törvénnyel módosított 1993. évi LXXIX. törvény 119. § (1) bekezdése megyei közoktatási közalapítvány létrehozását határozta meg a megyei és a megyei jogú városi önkormányzatok számára a megyei közoktatás-fejlesztési tervben jóváhagyott körzeti, térségi feladatok támogatására.

Kaposvár Megyei Jogú Város a 248/1997.(V.6.) számú határozatával, Somogy Megye Közgyűlése a 37/1997.(V.27.) számú közgyűlési határozatával elfogadta az alapító okiratot, a kuratórium, a felügyelő bizottság összetételét és 1-1 millió forint támogatással, összesen 2 millió Ft alaptőkével hozta létre a közalapítványt. A közalapítványt a Somogy Megyei Bíróság 1832. sorszám alatt 1997. július 3-án nyilvántartásba vette.

1997-ben 89 intézmény 111 pályázatával 45.234.000,- Ft-ot, 1998-ban 113 intézmény 153 pályázatával 71.698.271,- Ft-ot kapott.

A közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. tv. alapján a közoktatási közalapítvány közhasznúvá minősítése a bíróságon bejegyzésre került.

1999. évi pályáztatás első szakaszában az Oktatási Minisztérium Szakképzési Támogatások Főosztályától **17,8 millió Ft-ot** kapott a közalapítvány.

Az **1999.** évi közoktatási pályázat során a közalapítványnak normatív támogatásként (negyedévente egyenlő részletekben) **45.833.880,- Ft-ot** biztosított az Oktatási Minisztérium.

A **2000.** évre vonatkozóan az Oktatási Minisztérium Szakképzési Támogatások Főosztálya **17,14 m Ft-ot** biztosított a szakképzésben résztvevők kollégiumi ellátásának javítására. A 2000. április 11-i kuratóriumi ülésen történt döntés a normatív támogatásként biztosított **174.676.775,- Ft** pályáztatásáról

2001. január 17-én a kuratórium értekezletén kiírta a **60.532.000,- Ft** értékű pályázatát, melyből **24.777.000,- Ft** a kollégiumi fejlesztésre és **35.754.000,- Ft** a szakiskolai korszerűsítésre volt fordítható.

Közoktatási célra, normatív támogatásként, **170.558.953,- Ft-ot** kapott a közalapítvány.

2001-ben tehát **összesen 232.679.774,- Ft** került a kuratórium döntései alapján a megye közoktatási intézményeibe. (Összesen 661 pályázati kérelem részesült a támogatásokból.)

2002-ben csak a központi normatív támogatást kapta meg a közalapítvány, **összesen 152.306.921,- Ft értékben**. A kuratórium 2002. március 5-én döntött a pályázati felhívásról (amely március 11-én a Somogyi Hírlapban megjelent az intézményfenntartók, intézmények levélben kaptak értesítést róla, valamint a közalapítvány honlapjára is rákerült a felhívás). Az Oktatási Minisztériummal kötött megállapodás rögzítette a támogatás felhasználhatóság arányait: 50%-át a közoktatási intézmények kötelező eszközök és felszerelések beszerzésére, 20%-át a könyvtári fejlesztésekre, 30%-ot a kuratórium döntése alapján lehet különböző szakmai területek támogatására lehet fordítani. (A közalapítvány alapító okirata, jogszabályi előírások és a megyei közoktatási fejlesztési terv szerint az alábbi célokat határozta meg a kuratórium: munkavédelem, biztonságtechnika, körzeti regionális tanulmányi versenyek támogatása, tehetséggondozás, logopédiai fejlesztés, pedagógiai alkotómunka támogatás, a nyelvoktatás segítése).

Ezek közül döntés **2002. július 10-én** a kötelező eszköz-és felszerelés jegyzékre vonatkozó kérelmekről született az alábbiak szerint:

Beérkezett 369 pályázat összesen 362.244.877,- Ft-os igénnyel.

327 pályázat kapott támogatás, a rendelkezésre álló 75.880.391,- Ft-ból.

A döntésekről az érintett intézmények és fenntartók tájékoztatást kaptak.

2002. október 9-én a kuratórium döntött a II/3-as témában (logopédia, gyógypedagógia, tehetséggondozás) és így 12.528.235,- Ft került 76 intézményhez. (Az igény 115 db kérelemmel 64.435.868,- Ft volt.)

November 13-án a III. témakörben (könyvtárfejlesztés) összesen 98.993.501,- Ft igénnyel (168 db pályázat). 30.352.157,- Ft került az intézményekhez.

A **II/1. témakörben** (egészségvédelem, baleset elhárítás) 155 pályázattal 110.858.760,- Ft igény mellett 20.395.520,- Ft került az oktatási-nevelési intézményekhez.

A **II/2. témakörben** (tanulmányi kulturális versenyek) 23.624.140,- Ft volt az igény (57 db pályázattal) és 6.939.000,- Ft került odaítélésre.

A **II/4. témakörben** (pedagógiai alkotómunka, szakmai továbbképzések) 38 pályázat érkezett 28.211.068,- Ft-os igénnyel és 5.551.360,- Ft odaítéléséről született döntés.

A **II/5. témakörben** (külföldi nyelvtanulás, csere kapcsolatok) 36 pályázat érkezett összesen 14.283.336,-Ft-os igénnyel a döntés 5.255.160,- Ft-os támogatásról szolt.

2002-ben csak a központi normatív támogatásban részesült a közalapítvány 152.306.921,- Ft összegben. (Kötelező eszköz-és felszerelésjegyzék alapján történő beszerzésekre, könyvtárfejlesztésre, logopédiai ellátás javítására, munkabiztonság fejlesztésére, külföldi cserekapcsolatokra, pedagógiai alkotómunkára, tanulmányi versenyekre, tehetséggondozásra.)

2003 januárjában az Állami Számvevőszék áttekintette az 1999-2001. évi szakképzési támogatásból biztosított közalapítványi pályázatok, felhasználások jogszerűségét, hatékonyságát több esetben a helyszínen is. Mindent rendben találtak.

Az Oktatási Minisztérium megbízásából a Tolnai Könyvvizsgáló Iroda ellenőrizte a 2001. évi központi szakképzési alapból kapott támogatások felhasználását. Megállapították a közalapítvány jogszerű tevékenységét.

A március 18-i ülésén a kuratórium elfogadta a 2002. évi egyszerűsített éves beszámolójának felülvizsgálatáról szóló könyvvizsgálói jelentést, valamint a 2003. évi költségvetést.

A normatív költségvetési támogatás 2003-ban 77.226,- eFt, melyből pályázatokra 76.454,- e Ft-ot lehetett felhasználni. (2003-ban közalapítványnak a két alapító 0,5-0,5 mFt-os támogatásán kívül csak ez a központi normatív támogatás az anyagi forrása.)

A kuratórium június 3-án döntött a pályázati témakörök kiírásáról, a beadási határidőről (09. 05.), az elbírálási határidőről (11.15.) és az elszámolási határidőről (2004.02.13.).

A pályázati felhívás megjelent a Somogyi Hírlap 2003. június 12-i számában, illetve olvasható a közalapítvány honlapján, amelyről az adatlap is letölthető.

A beérkezett igényekről a kuratórium 2003. november 18-án döntött, az alábbi öt témából:

I. téma: Számítástechnikai oktatás fejlesztése korszerű szoftverek vásárlásával, cseréjével.

(115 pályázattal 71.658.935,- Ft-os igénnyel, **19.454.000,- Ft** odaítélésével)

II. téma: Az intézmények munkabiztonsági egészségvédelmi biztonságtechnikai ellátottságának javítása eszközökkel, vizsgálatokkal

(177 pályázattal 125.025.466,- Ft-os igénnyel, 25.000.000,- Ft odaítélésével)

III. téma: Az eltérő fejlődésű gyermekek felzárkóztatása, terápiájának segítése lakóhelyi iskolákban, óvodákban logopédiai, gyógypedagógiai hálózattal

(110 pályázattal 50.713.820,- Ft-os igénnyel, 25.000.000,- Ft odaítélésével)

IV. téma: Területi, regionális tanulmányi és jubileumi tehetséggondozó versenyek lebonyolításának támogatása

(60 pályázattal 21.474.570,- Ft-os igénnyel, 7.420.000,- Ft odaítélésével)

2004-ben az első kuratóriumi ülésen, március 18-án a kuratórium elfogadta a független könyvvizsgálói jelentést a Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány 2003. évi egyszerűsített éves beszámolója felülvizsgálatáról.

Továbbá a kuratórium döntött a 2004. évi pályázati kiírás témaköreiről, a határidőkről és a pályázati feltételekről. (A pályázati felhívás 2004. 23-án a Somogyi Hírlapban jelent meg, továbbá a pedagógiai szolgáltatásokat végző intézet a hírlevelében kiküldte a megye valamennyi oktatási és nevelési intézményébe.). Ekkor határozott úgy a kuratórium, hogy első ízben kérünk pályázati díjat, 1000 Ft-ot pályázatonként.

A május 14-i határidőig beérkezett összesen 266 db pályázat, 172 intézménytől.

A pályázatokat részben a kuratórium pedagógus tagjai, részben külső szakértők, összesen 11 fő szakértette.

Az ő véleményük figyelembevételével a titkárság előkészítette az anyagokat a július 22-i kuratóriumi ülésre.

Az **I. témakörnél** (Sajátos nevelést igénylő gyermekek felzárkóztatása, terápiájának segítése.) a beérkezett 109 db pályázat 62.191.315,- Ft igényt tartalmazott. A 100 megfelelő pályázatra összesen 30.974.000,- Ft-ot javasolt a kuratórium.

A **II. témakörnél** (A tanórán kívüli tehetséggondozó és képességfejlesztő foglalkozások és szakkörök támogatása.) a beérkezett 102 pályázat 65.913.759,- Ft igényt fogalmazott meg. A 99 érvényes pályázatra összesen 27.671.000,-ot javasolt a kuratórium.

A **III. témakörnél** (A megyei és kistérségi tehetséggondozó tanulmányi versenyek, kulturális rendezvények szervezésének támogatása.) a beérkezett 55 pályázat 20.010.641,- Ft összeget tett ki. Az 53 pályázatra összesen 13.434.000,- Ft-ot javasolt a kuratórium.

Összesen: 72.079.000,- Ft került 252 db érvényes pályázattal 166 intézménybe.

2005-ben az első kuratóriumi ülés március 8-án volt.

Ekkor a 2004. évi közhasznúsági jelentést tárgyalta meg és fogadta el a kuratórium, továbbá a 2005. évi költségvetési tervet fogadta el. A 2005. évi pályázati felhívás témaköreink megvitatása (a kuratóriumi tagoktól előzetesen kért témajavaslatok figyelembevételével) majd a felhívás véglegesítése történt. A pályázati díjakat a megpályázott összeg szerint, differenciáltan kértük a felhívásban a pályázóktól.

Az összesen 75.289.840,- Ft-os keretre beérkezett 188.459.793,- Ft-os igény, 229 intézménytől, 365 pályázattal.

A kuratórium június 27-i ülése elé 8 szakértő javaslata alapján, a titkárság terjesztette elő a támogatási lehetőséget.

Ez alapján – konkrét változtatási igény nélkül – az alábbi döntések születtek, témakörönként:

I. téma (A megyei és kistérségi tehetséggondozó tanulmányi versenyek, kulturális rendezvények szervezésének támogatása). A beérkezett 29.226.300,- Ft-os igényre (84 pályázat) 14.500.000,- Ft-ot (82 pályázatra) biztosított a kuratórium.

II. téma (Tanórán kívüli tehetséggondozó és képességfejlesztő foglalkozások és szakkörök támogatása).

Beérkezett 73.315.185,- Ft-os igény 149 pályázattal és a kuratórium 30.789.840,- Ft-ot biztosított, 129 kérelemre.

III. téma (A sajátos nevelést igénylő gyermekek felzárkóztatása, terápiájának segítése): Összesen 85.918.308,- Ft-os igény fogalmazódott meg 132 pályázatban. A kuratórium 30.000.000,- Ft-ot biztosított 112 kérelemre.

A korábbi évek gyakorlata szerint a kuratóriumi döntésekről, a döntést követő 2 héten belül a közalapítvány honlapjáról tájékozódhatnak az érdeklődők.

Az írásbeli kiértékeléseket pedig augusztus 20-a után kapják meg az intézmények, a támogatási szerződésekkel egyidejűleg.

A támogatásokkal 2006. április 30-ig kell elszámolni a nyerteseknek.

2006-ban március 28-án tartotta ez évi első ülését a kuratórium

Első napirendi pontként a kuratórium elfogadta a független könyvvizsgálói jelentést a Somogy megyei Közoktatási Közalapítvány 2005. évi egyszerűsített éves beszámolójának felülvizsgálatáról. Végső megállapítása, záradéka az alábbi:

„A könyvvizsgálat során a Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány 2005. évi közhasznú egyszerűsített éves beszámolóját, annak részeit és tételeit, azok könyvelési és bizonylati alátámasztását az érvényes nemzeti könyvvizsgálati standardokban foglaltak szerint felülvizsgáltuk, és ennek alapján elegendő és megfelelő bizonyosságot szereztünk arról, hogy a közhasznú egyszerűsített éves beszámolót a számviteli törvényben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el.

Véleményünk szerint a közhasznú egyszerűsített éves beszámoló Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány 2005. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.

A mérleg főösszege 5.840 eFt, a közhasznú eredmény 647 eFt (veszteség).”

Második napirendi pontként döntött a kuratórium a megyei közoktatási intézményeknek szóló pályázati témakörökről, a határidőkről és a pályázati feltételekről.

A pályázati felhívás megjelent a Somogy Hírlap 2006. április 7-i számában, a közalapítvány honlapján (www.somkozokt.hu), valamint a pedagógiai szolgáltatásokat végző intézet a hírlevélben kiküldte a megye oktatási és nevelési intézményeinek.

Az április 28-i határidőre beérkezett összesen 386 db pályázat, 228 intézménytől.

A pályázatokat részben a kuratórium pedagógus tagjai, részben pedig külső szakértők, összesen 9 fő szakértette.

Az ő véleményük figyelembevételével a titkárság előkészítette a június 28-i kuratóriumi ülésre az anyagokat.

Összesen beérkezett 54.398.500,- Ft-os keretre 210.214.540,- Ft-os igény, 228 intézménytől, 386 pályázattal.

Ez alapján – konkrét változtatási igény nélkül – az alábbi döntések születtek, témakörönként:

I. téma (A megyei és kistérségi tehetséggondozó tanulmányi versenyek, kulturális rendezvények szervezésének támogatása): A beérkezett 37.643.537,- Ft-os igényre (104 pályázat) 13.247.000,- Ft-ot szavazott meg a kuratórium, valamennyi pályázatra.

II. téma (A sajátos nevelést igénylő gyermekek felzárkóztatása, terápiájának segítése lakóhelyi iskolákban, óvodákban, logopédiai, gyógypedagógiai ellátással.)

Összesen 105.265.347,- Ft-os igény fogalmazódott meg a 150 pályázatban.

A kuratórium 23. 160.000,- Ft-ot szavazott meg , valamennyi kérelemre.

III. téma (Tanórán kívüli tehetséggondozó és képességfejlesztő foglalkozások és szakkörök támogatása.)

Beérkezett 67.305.656,- Ft-os igény, 132 pályázattal és a kuratórium 17.991.000,- Ft-ot biztosított az elfogadott valamennyi kérelemre.

A korábbi évek gyakorlata szerint a kuratóriumi döntésekről, a döntést követő 2 héten belül a közalapítvány honlapjáról tájékozódhatnak az érdeklődők.

Az írásbeli kiértékeléseket pedig augusztus 20-a után kapják meg az intézmények, a támogatási szerződésekkel egyidejűleg.

Támogatásokról 2007. április 30-ig kell elszámolni a nyerteseknek.

2007-ben március 27-án tartotta ez évi első ülését a kuratórium.

Első napirendi pontként a kuratórium elfogadta a független könyvvizsgálói jelentést a Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány 2006. évi egyszerűsített éves beszámolójának felülvizsgálatáról. Végső megállapítása, záradéka az alábbi:

A könyvvizsgálat során a Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány 2006. évi közhasznú egyszerűsített éves beszámolóját, annak részeit és tételeit, azok könyvelési és bizonylati alátámasztását az érvényes nemzeti könyvvizsgálati standardokban foglaltak szerint felülvizsgáltuk, és ennek alapján elegendő és megfelelő bizonyosságot szereztünk arról, hogy a közhasznú egyszerűsített éves beszámolót a számviteli törvényben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el.

Véleményünk szerint a közhasznú egyszerűsített éves beszámoló Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány 2006. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről megbízható és valós képet ad.

A mérleg főösszege 5.984 e Ft, a közhasznú eredmény -533 e Ft (veszteség).

Második napirendi pontként döntött a kuratórium a megyei közoktatási intézményeknek szóló pályázati témakörökről, a határidőkről és a pályázati feltételekről.

A kuratóriumi ülés végén dr. Sótónyi Sándor kuratóriumi elnök bejelentette lemondását, melyet a kuratórium tudomásul vett és többen megköszönték az elnök úr 10 éves tevékenységét. A Somogy Megyei Közgyűlés a 19/2007.(III.30.) közgyűlési határozatával, valamint Kaposvár Megyei Jogú Város a 71/2007.(IV.11.) önkormányzati határozatával módosította a közalapítvány alapító okiratát azzal, hogy dr. Undi Jánosné az Oktatási Hivatal OKÉV Dél-Dunántúli igazgatóságának érettségi referensét delegálta a kuratórium elnökének.

A pályázati felhívás megjelent a Somogy Hírlap 2007. április 4-i számában és a közalapítvány honlapján (www.somkozokt.hu)

Az április 23-i határidőre beérkezett összesen 453 db pályázat, 241 intézménytől.

A pályázatokat részben a kuratórium pedagógus tagjai, részben pedig külső szakértők, összesen 14 fő szakértette.

Az ő véleményük figyelembevételével a titkárság előkészítette az augusztus 21-i kuratóriumi ülésre az anyagokat.

Összesen beérkezett a rendelkezésre álló 63.933.080,- Ft-os keretre 201.406.839,- Ft-os igény, 241 intézménytől, 453 pályázattal.

Témakörönként az alábbi igényekhez igazítva tesz javaslatot a kuratórium a támogatásokra, meghagyva a titkárságnak azt a jogot, hogy arányosítsa az összeget a beérkező pályázatok számának és az igény-lehetőség arányának függvényeként.

I. téma (A taneszköz-és felszerelésjegyzékben foglalt tárgyi feltételek teljesítésével összefüggő beszerzések, max. 500 ezer Ft pályázatonkénti összeggel.): 83.213.424,- Ft-os igény érkezett, 211 pályázattal.

II. téma (A megyei és kistérségi tanulmányi és tehetség gondozó versenyek, kulturális, oktatási és sportrendezvények szervezésének támogatása):

Összesen 38.279.692,- Ft-os igény fogalmazódott meg a 114 pályázatban.

III. téma (Tanulási zavarral és súlyos beilleszkedési és magatartási nehézséggel rendelkező valamint a sajátos nevelést igénylő gyermekek felzárkóztatása, terápiájának segítése lakóhelyi iskolákban, óvodákban, logopédiai, gyógypedagógiai ellátással.)

Beérkezett 79.913.723,- Ft-os igény, 128 pályázattal.

A korábbi évek gyakorlatától eltérően a **kuratóriumi döntés a nyár végén, 2007. augusztus 21-én született** az alábbiak szerint:

I. témánál 26.901.000,- Ft, a **II. témánál** 16.957.000,- Ft, a **III. témánál** pedig 20.175.000,- Ft támogatás került az intézményekhez, miközben a szakértői javaslatok

alapján 52 pályázót kellett kizárni eredménytelen pályázat (formai hibák, önrész helytelen megállapítása, eltérés a témáktól miatt.) A támogatásokról 2008. április 30-ig (I. téma), 2008. május 15-ig (II. téma) és 2008. május 30-ig (III. téma) kell elszámolni a nyerteseknek.

A közalapítványról, a kuratóriumi döntésekről információkat tartalmaz a közalapítvány honlapja: www.somkozokt.hu.

2. Célmeghatározás

- Tovább kell erősíteni a közalapítvány szerepét a körzeti, térségi feladatellátások segítésében.
- A közalapítvány alapítója – Kaposvár Megyei Jogú Város és Somogy Megye Közgyűlése – a jövőben is támogassa anyagilag a közalapítványt.
- Tovább kell növelni a közalapítvány tevékenységének nyilvánosságát.
- Erősíteni kell a kapcsolatot más megyei közalapítványokkal a kölcsönös tapasztalatcsere, információáramlás érdekében.

3. A helyzetelemzésből és a célmeghatározásokból adódó feladatok

- A pályázati témakörök kiírásánál –a kuratórium saját hatáskörében meghatározhatók esetén – a törvényi szabályozás szerint és az alapító okiratban foglaltak alapján előtérbe kell helyezni a körzeti, térségi tevékenységekkel összefüggő támogatásokat.
- A költségvetési tárgyalások időszakában már tervezni kell a közalapítvány támogatását mindkét alapító testületnél.
- A sajtónyilvánosság mellett az interneten is információkat kell adni a közalapítvány munkájáról, a különböző támogatási formákról, a támogatott intézményekről, programokról.
- A másik megyékben működő közalapítványi kuratóriumok munkáját, szorosabb információcserékkel, helyszíni tapasztalatcserekkkel, internetes kapcsolattal, dokumentumok cseréjével szükséges jobban megismerni a hatékonyabb saját tevékenység érdekében.

XIII. fejezet

A közoktatás fejlesztésének távlati lehetőségei, minőségirányítás, esélyegyenlőség

1. A fenntartói és intézményi minőségirányítási programok

2002 és 2006 között a közoktatás terén egyre jobban felerősödött az az oktatáspolitikai folyamat, amely a szakmai munka terén a minőséget, eredményességet, a hatékonyság megvalósítását helyezte előtérbe.

Ennek eredményeként a közoktatási törvény rendelkezése alapján az önkormányzatok 2004-ben elkészítették önkormányzati minőségirányítási programjaikat, amelyek az önkormányzati közoktatási rendszer egészére meghatározzák a fenntartó elvárásait, az egyes intézményeknek a fenntartói elvárásokkal kapcsolatos feladatait.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 133. §-a értelmében az intézményeknek 2007. március 31-i határidővel meg kellett küldeniük jóváhagyás céljából intézményi minőségirányítási programjukat a fenntartónak.

Ezzel megvalósult a fenntartói és intézményi minőségirányítási rendszer összhangja, a kitűzött célok, feladatok megvalósulásának egységes, azonos elveken működő mérési mechanizmusa.

A Somogy Megyei Közgyűlés 2004-ben a 11/2004.(II.26.) számú határozatával elfogadta majd a 102/2007.(IX.28.) határozattal módosította és újraalkotta a megyei önkormányzat közoktatási minőségirányítási programját.

A Somogy Megyei Önkormányzati Hivatal szemléletében mindig is jelen volt és jelen van a minőségről való gondoskodás, melynek eredményeként 2007-ben Minőségi Díjjal ismerték el tevékenységét.

Ez az elismerés is kötelezi arra, hogy intézményfenntartói minőségében is **hatékony, minőségi munkavégzés** mellett foglaljon állást.

Az ÖMIP-ekben és az intézményi minőségirányítási programokban részletesen szerepel az önkormányzatok és intézmények hátrányos helyzet, esélyegyenlőség, iskolai kudarc leküzdésével kapcsolatos feladatai, valamint a tehetségekkel való foglalkozás, az emelt szintű képzési formákhoz való hozzájutás lehetőségének biztosítása.

Mindkét minőségirányítási programnak tartalmazni kell azokat a mennyiségi és minőségi követelményeket, melyeket az eredményes, minőségi és hatékony közoktatás érdekében a fenntartóknak és intézményeknek is meg kell tenniük. A minőségi irányítási programoknak – az ÖMIP-eknek és IMIP-eknek – a nevelés, a tanulás és tanítás minőségének mérése, összehasonlíthatósága, nyilvánossága és ellenőrzése szempontjából kiemelkedő jelentősége van.

Az intézményi minőségirányítási programoknak fontos fejezete a folyamatos mérés, értékelés, önértékelés céljainak, feltételeinek, formáinak megjelölése a felhasználók (diákok, szülők, pedagógusok) igényeinek felmérése, azok lehetőségek szerinti figyelembevétele. Ez az intézményi önértékelés azért is nagyon fontos, mert feltárja az oktatás-nevelés folyamatának gyengeségeit, rávilágít a fejlesztendő területekre, melyek korrekciójával az oktató-nevelő munka eredménye, minősége javítható.

A közoktatás egyik leghangsúlyosabb kérdése napjainkban, hogy milyen módon lehet biztosítani minden gyermek számára, adottságainak, állapotának legmegfelelőbb módon a minőségi, eredményes és hatékony oktatást, nevelést. Ehhez nyújt kiindulási pontot, alapot a fenntartói önkormányzati és az intézményi minőségirányítási program.

A 202/2007.(VII.31.) Kormányrendelet módosította a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003.(XII.17.) Kormányrendeletet. A módosító rendelet mellékletében részletes kifejtésre kerültek a tanulási esélyegyenlőség segítésének elvei.

Az Oktatási Minisztérium 2003. évi CXXV. törvénye szintén a közoktatás terén megvalósuló esélyegyenlőség előmozdítását kívánja ösztönözni, hiszen a legfrissebb kutatások szerint a közoktatásban jelen levő szegregációs és szelekciós mechanizmusok korlátozzák az egyenlő hozzáférést a minőségi oktatáshoz, amely hozzájárul a társadalmi különbségek elmélyítéséhez. Ezért kiemelten fontos szempont a közoktatás-fejlesztés terén az esélyegyenlőség és az egyenlő hozzáférés biztosításának elve. Ezzel együtt kiemelt figyelem fordítása szükséges a diszkrimináció mentesség, szegregáció mentesség, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatásához. Somogy megye közoktatás-fejlesztési stratégiájában is kiemelt prioritást kell kapnia a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók fejlődését szolgáló célkitűzéseknek, mivel Somogyban jelentős roma népesség található.

A megkülönböztetés felszámolását a társadalmi tolerancia erősítését, a közoktatás intézményeiben elsődlegesen a közoktatásban dolgozók szemléletváltása, a pedagógusok módszertani kultúrájának ez irányú fejlesztése indíthatja el. E szemlélet kialakítására különös figyelmet kell fordítani a jövőben az oktatásban dolgozók részéről is.

2. Esélyegyenlőség biztosításának elősegítése

• Az óvodai nevelés területén

A regionális fejlesztési stratégiával összhangban törekedni kell arra, hogy minden kisgyerek számára lakóhelyén legyen biztosítva az óvodai ellátás.

Kiemelt fontossággal bír a hátrányos helyzetű roma népesség minél szélesebb körű óvodai ellátása, 3 éves kortól kötelező óvodai felvételük biztosítása. Biztosítani kell az intézmények nyitvatartási rendjének szülői igényekhez való alkalmazkodását, a sajátos nevelési igényű gyermekek ép kortársaikkal történő együttnevelését, a szükséges nevelési többlet biztosításával. Kiemelt figyelemmel kell lenni a tanköteles korú gyermekek iskolaérettségének vizsgálatára, általános iskolai tanulmányaik minél sikeresebb megkezdésének érdekében.

Előtérbe kell, hogy kerüljenek, olyan támogató programok, amelyek javítják a hátrányos helyzetű gyermekek óvodáztatásának feltételeit. Törekedni kell a „jó gyakorlatok” megismerésére, óvodai elterjesztésére. A Somogy Megyei Közoktatási Közalapítvány pályázataival biztosítson támogatást az óvodák kulturális programjaihoz, kirándulásaihoz, melyek a hátrányos helyzet csökkentését célozzák meg.

A Somogy Megyei Önkormányzat szakmai, módszertani segítséget nyújt igény szerint – a pedagógiai szakszolgálatok minden települési intézményben való biztosításához, a

kistérségi társulások és a módszertani intézmények közötti feladat-ellátási szerződések életre hívásával.

- **Általános iskolákban**

A hátrányos helyzet és a roma tanulók szegregációjának megfékezését és integrált oktatásuk megvalósítását szolgálják az intézményi integrációk. Ezzel megvalósulhat az egyenlő esély megteremtése az azonos jó színvonalú oktatáshoz, a lemorzsolódás csökkentése, a tanulók iskolai pályafutásának nyomon követése, az élményalapú oktatás megteremtése, a személyre szabott pályaeorientáció, a középfokú oktatásra való felkészítés, és a piacképes szakmák választása.

Az állami gondoskodásban élők érdekeinek érvényesítését minden általános iskola vezetőjének kiemelt feladatként kell kezelnie. Számukra az oktatást-nevelést a somogyvári Somogy Megyei Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon, a marcali Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, és a II. sz. Gyermekvédelmi Intézmény tagintézménye a nagyszakácsi óvoda, általános iskola és gyermekotthon intézményeink biztosítják.

Kiemelt fontosságú a helyi és megyei kisebbségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel a Somogy Megyei Esélyek Házával való kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás, amely közös programok megvalósításával szintén a hátrányok csökkentését eredményezheti.

- **Középfokú oktatás területén**

A gimnáziumi képzésben az Arany János Tehetséggondozó program példaértékűen szolgálja a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók esélyegyenlőségének biztosítását. Támogatni kell minden olyan kezdeményezést, amely ehhez hasonló programokkal hozzájárul az egyenlő esélyek biztosításához.

Az esélyegyenlőség biztosítása nehezebben valósítható meg a középfokú képzésben a szakiskolai képzést tekintve, hiszen erre a képzési formára a többszörösen hátrányos helyzetű, nehéz szocio-kulturális háttérrel rendelkező tanulók jelentkezése a jellemző. Itt a tanulók jelentős hányadánál a tanulási nehézségeket a megfelelő módszertani kultúra alkalmazásával hatékonyan lehet csökkenteni. Támogatni kell tehát minden olyan törekvést, amely a hatékony tanulásszervezési eljárások és módszerek terjesztését segíti elő. Fontos szerepe van ebben a pedagógiai szakmai szolgáltatásoknak és a HEFOP 3.1.1. program nyertes konzorciumainak, a kompetenciaalapú oktatás terjesztésében közismereti tárgyak terén.

Kiemelt fontosságú még a Szakiskolai Fejlesztési Program keretében zajló közismereti fejlesztések további terjesztése is.

Ezen túl a hátránycsökkentés elősegítése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a középiskolák fenntartói biztosítani tudják a nyelvi előkészítő program megfelelő módon történő megszervezését.

A Somogy Megyei Önkormányzat fenntartásában működő középiskolák közül többen pl.: Mátyás Király Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola Fonyód, Perczel Mór Gimnázium és Informatikai Szakközépiskola Siófok, Dráva Völgye Középiskola és Kollégium Barcs, Mathiász János Középiskola és Szakiskola Balatonboglár, Rudnay Gyula Középiskola, Szakiskola és Kollégium Tab, kiválóan élnek ezzel a lehetőséggel. Kiemelt jelentőséggel kell, hogy bírjon a tanulók környezettudatos szemléletének kialakítása, fejlesztése, a hagyományos tantárgyi keretek mellett nagyobb szerepet kell, hogy kapjon a természeti-környezeti témák integrált megközelítése, ezzel is a

fenntartható fejlődéshez szükséges tudás biztosítása. Ennek ismeretében támogatandók a következő évek infrastrukturális fejlesztései is.

Az együttnevelés feltételeinek megóvása, javítása és gyakorlatának minél szélesebb körben történő elterjesztése kiemelt jelentőséggel bír mind a roma, mind a hátrányos helyzetű, mind a sajátos nevelési igényű gyermekek vonatkozásában. A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság és Nevelési Tanácsadó ezirányú szolgáltatását csak rendkívül indokolt esetben, a szülőkkel szorosan együttműködve, célszerű kérni és igénybe venni. A Bizottság véleménye alapján az arra rászorulóknak biztosítani kell a speciális szakiskolai képzést. Ez Somogy megyében a megyei fenntartású intézményeink tekintetében biztosított a somogyvári Somogy Megyei Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon és a marcali Hétszínvirág Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben.

A TISZK-ek létrehozását szabályozó törvények is lehetőséget adnak arra, hogy a szakképzési hozzájárulást az SNI-s gyermekek szakmai képzését folytató intézmények a jövőben is közvetlenül megkapják. Ezzel biztosítják a fejlesztési hozzájárulások egyszerűbb hozzáférését.

- **Tehetségsegítés**

A tehetségsegítés programjának kialakítása a tehetségek azonosítását, a tehetségekkel való foglalkozás pedagógiájának kidolgozását, gyakorlati alkalmazását segíti elő.

Jó példa erre az Arany János Tehetséggondozó Program, melyre intézményeink közül a Dráva Völgye Középiskola és Kollégium pályázott több-kevesebb sikerrel. Ennek ellenére nagyon fontos e program figyelemmel kísérése, s a hozzá való intézményi kapcsolódás lehetőségének megkeresése.

Fontos ezeken túl a művészeti, gyakorlati élethez kapcsolódó tehetséggondozó programok támogatása is. Ehhez kitűnő partner lehet a Kaposvári Egyetem Művészeti Karával való kapcsolatfelvétel és együttműködés kialakítása, ami a művészeti képzés területén olyan sikerélményekhez juttathatja a tanulókat, melyet a közismereti tárgyak tanulásában elért eredményeik nem tesznek lehetővé. Ilyen, nem tantárgyi tudáshoz kötött sikerélményt nyújthat még a sport.

Ezért kiemelten fontos az intézményekben a szakkörök, tehetséggondozó műhelyek, csoportok munkájának minél szélesebb körű előhívása, működésük biztosítása.

A tehetséges tanulók felismerése érdekében támogatandó a kreativitás mérésnek bevezetése, szükség esetén tehetségfejlesztésben jártas szakemberek tapasztalatainak hasznosítása.